

Izjava — Izvzemši ponedeljek — vsak dan jutri. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nežankljiva pisma se ne sprejemajo, rokopiši se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Stefan Godina. — Lastnik konsorcijska listina Edinosti. — Tisk tiskarne Edinosti. — Naročnina znaša na mesec L. 7.—, pol leta L. 32.— in celo leto L. 60.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

„Ni vredno umreti za Italijo“

Dočim pravijo v Italiji: tragedija, se Francozi zgražajo

Ni vredno umreti za Italijo! Tako je rekel Gabriele D'Annunzio, ko je videl, da staremu lisjaku Giolittiju vendar le ne bo mogel biti kos.

Leto 1920. bi se prav lahko in prav lepo imenovalo v zgodovini italijanske notranje in zunanje politike — Giolittijevo leto. Ako hočemo v zunanji politiki omeniti le najvažnejši Giolittijev uspeh — rešitev jadranskega vprašanja, da si ogledamo malo natančneje njegove uspehe na polju notranje politike, nam morajo pasti v oči predvsem dve dejstvi. Ti dve dejstvi sta dva udarca, ki ju je prizadel Giolitti enega na levo, drugega na desno.

Prvi udarec so dobili po svojem sicer že privajenemu hrbitu italijanski socialisti. Se nam je v spominu velikansko gibanje italijanskih kovinarskih delavcev, pri katerem so zasedli prizidele delavci skoraj vse delavnice po najvažnejših industrijskih središčih Italije. Giolitti je trpel in gledal, kako je padala ena tvornica za drugo v roke delavcem. Gledal je mirno, dokler mu ni bilo zadosti. Ko pa mu je bilo zadosti, je posegel vmes in socialistična stranka je morala kapitulirati, dočim se je moralo delavstvo zadovoljiti z novo uredbo, na podlagi katere mu je bila priznana nekaka pravica do nadzorovanja tvorniških podjetij. Kapitulacija in poraz italijanske socialistične stranke pa je bil tako velik, da je Lenin očital italijanskim socializmom nič manj in nič več kot — izdajstvo ne proletarijski stvari.

To je bil Giolittijev udarec na levo. Ni se še bil dobro oddehnil od tega zamaha, ko mu je začelo postajati neprijetno takomimeno fašistovski gibanje, dasi mu mnogi očitajo, da je pravzaprav on tisti, ki je ustvaril fašizem. Neprijeten mu je postal fašizem še le še le tedaj, ko je usvojil vse tiste demagoške vrline, ki se jih poslužuje navadno socialistična stranka. Naravnost neznojni pa so mu postali, ko so začeli pridigati nekako novo filozofijo o italijanskem hipernacionalizmu, nekakim simbohističnem nacionalizmu, ki je imel tudi svojega pesnika — D'Annunzija. D'Annunzio je postal s svojo rešeno aventuro od nedolžnega idejnega pokrovitelja tega gibanja nakrat tudi njega politični vodja. Nasprotje med uradno Italijo in neuradnim fašizmom je postajalo vedno bolj očito, tako da smo imeli ob času sklenitve rapalske pogodbe dve Italiji. Giolittijevo in D'Annunzijevo. Eden in drugi pa je hotel porabiti rapalsko pogodbo z namenom, da vrže svojega nasprotnika, ali Giolitti D'Annunzija ali D'Annunzio Giolittija. Usoda je hotela, da se je zgodilo D'Annunziju isto, kar socializmom, dobil je od Giolittija po hrbitu.

In to je drugi zgodovinski udarec, ki ga je zadal Giolitti. Upati je le, da bo pomenil ta udarec ne le brezpomembnega ponižanja enega človeka, ki ostane le edini, naj bo še tako velik, temveč končno ponižanje fašizma, t. j. tiste organizacije, ki si je prisvajala tudi v naših krajih pravice kr. vlade, tako da se vlada pri nas istočasno kom. Mosconi in Giunta. Ako ne bo imela reška „tragedija“ med drugimi tudi tega rezultata, ne bo nič drugega kot navadna komedija, v kolikor zaseda v notranje politične zadeve.

„Ni vredno umreti za Italijo! Živela Avstrija!“ itd. Ali jih vidite sedaj! In vi ste mislili, da so to največji patrijotje, uzor patrijotizma, ko so požigali in uničevali slovensko imetje v Trstu. Kolikor je treba obsojati s stališča splošnega patrijotizma in ljubezni do domovine takšne izlive abnormalnih in megalomanskih požarjenih čustev, toliko mora biti všeč nam, ki smo imeli priliko izpoznati na svojih plečih bistvo fašizma, ko vidimo da se na ta način vsaj deloma maščujejo krivice, ki nam jih je delala vlada nezdravno s pomočjo istega fašizma, ki pravi sedaj da ni vredno umreti za Italijo.

To je za primorske Jugoslovane pravi zmisel reških dogodkov. Ako pa jim odzve Giolitti ta zmisel s tem, da pripravi svojo pest in samo poboška reška fašizem, tedaj bo cela reška zadeva brezsmiselna tudi z ozirom na notranjo politiko, kakor je strašansko nezmisljena v mnogih drugih ozirih.

Francozi proti D'Annunziju

PARIZ, 31. Francoski listi pišejo da je o reških dogodkih. Posebno se naglašajo D'Annunzijevo izrek: Ni vredno umreti za Italijo. Skoraj vsi listi se kažejo globoko presenečene vsled teh izjav. »Intransigent« pravi: Italijanske matere tistih, ki so morali umreti, da se D'Annunzio prisili k spoštovanju rapalske pogodbe, ne bodo mogle odpustiti pesniku, da je ostal živ po smrti njihovih padlih sinov. D'Annunzio je končal svojo vojaško-politično kariero brez sijaja.

Glavne določbe opatijskega sporazuma

RIM, 1. Na šestem pogovoru med reškimi zastopniki in generalom Ferrarim, ki se je vršil v Opatiji večeraj v petek od 14 do 16 so bile določene zadnje podrobnosti. Odločitev glede D'Annunzijeve osebe je bila prepuščena mestnim oblastim, ki bodo skrbale, da se stvar uredi tako, da se sedanji dogodki čim prej pozabijo. Te spravljive pogoje generala Caviglije so reški zastopniki visoko cenili ter so zagotavljali poveljniku čet Juliske Benčije, da bodo poskrbeli za izvršitev sporazuma in da se bodo uprli z vsemi sredstvi proti vsakomur, ki bi se mu šel skušati protiviti. V toku današnjega dne se bo morala izvršiti izročitev ujetnikov in legionarjev, ki niso reški domačini, se bodo morali umekniti z bojne črte. Nato se legionarji takoj razpustijo in bodo začeli zapuščati mesto. Kakor hitro in kadar se bo videlo, da se ti pogoji resnično izvršujejo, se umaknejo italijanske čete z ozemlja neodvisne reške države do njene meje. Te mere previdnosti so potrebne vsled slabega stanja discipline in vsled dezorganizacije med reškimi četami. In res so napadli oddelki legionarjev večeraj po dnevu in noči po noči na več točkah vladne čete s strojnimi in z artilerijo. K sreči ni bilo novih žrtev.

Začasna reška vlada odobrila opatijski sporazum

OPATIJA, 1. Nova časna reška vlada je odobrila na svojih večeraj seji vse določbe sporazuma z italijansko vlado, ki se je dosegel pri pogajanjih v Opatiji med generalom Ferrarim in reškimi zastopniki. Gigantejem in Host Venturijem. Nova vlada je sprejela navedeno resolucijo, s katero priznava rapalsko pogodbo. Obenem je bilo tudi sklenjeno, da se pošlje generalu Cavigliji protestna nota proti tistim določbam, ki se tičejo neposredno reškega pristanišča. V prvi vrsti prihaja tukaj v poštev vprašanje luke Baroš in Delfe, ki je rešeno v načelu, toda tako, da bo imela raznejevalna komisija, ki jo predvaja rapalska pogodba za določitev končnega javnih mej med Jugoslavijo in Reko. Glavno besedo pri odločitvi, komu imate pripisati ti dve sporni točki. Omenjene protestne reške vlade je torej očiten namen zainteresirati italijansko vlado za to vprašanje in si zagotoviti njeno podporo v razmejitveni komisiji.

Med tem pa pričakuje reško ljudstvo konec pogajanj in tega neznojnega položaja z veliko nepotrpežljivostjo, ki jo povzroča predvsem veliko pomanjkanje v mestu. Meso, mleko, zelenjava in jaja manjkajo popolnoma, ker je vsa okolica, ki je preskrbovala mesto s temi živili, sedaj v rokah vladnih italijanskih čet. Ravno tako pritiska hudo pomanjkanje vode, ki se razdeljuje in sicer samo eno uro na dan. Elektrike in plina tudi ni, ker manka popolnoma premoč, ki je potreben za njuno proizvodnjo.

V prico splošne zmede in skozinsko močnega ozačja in položaja, so bile dosedaj trgovine večinoma zaprte, vsled česar se je slabši položaj preskrbovanja prebivalstva bolj in bolj. Vseled tega je izdal župan Gigante naredbo, v kateri se predpisuje, da morajo biti vse trgovine odprte od 10 jutraj do 2 popoldne. V pristanišču vlada popolna tišina in ladje počivajo vse. Nekoliko gibanja se opaža le pri vojnih ladjah, ki se pripravljajo, da odpušajo na široko morje, kjer jih čaka eskadra admirala Simonettiia, da jih zopet sprejme v svoje področje.

Kaj bo z D'Annunzijem?

Italijanska vlada ga misli postaviti pod sodbo radi razbojništva?

OPATIJA, 1. Sporazum med generalom Cavigliji in reškimi zastopniki, ki se je dosegel že v vseh podrobnostih in ki je bil podpisan danes, vsebuje v glavnem sledeče določbe: Vsi ujetniki (katerih je seveda prav malo) se bodo morali povrniti; isto velja tudi o vojnih ladjah, ki se bodo morale izpustiti iz reškega pristanišča. Glede vojnega materiala, ki se nahaja na Reki in ki je last italijanske države, je bilo določeno, da pošlje italijanska vlada posebno komisijo, ki ji bo naloga, da sprejme vse ta material. D'Annunzio in njegovi legionarji, ki se bodo razpustili in razorožili, bodo morali zapustiti Reko v petih dnevih po podpisu sporazuma. Glede Krka in Raba se obvezuje reška država, da ju bo dala izprazniti v istem roku, t. j. v petih dnevih.

Zanimiva so ugibanja o nadaljnjem usodi bivšega reškega diktatorja in posebno pa ugibanja o njegovih namenih. Dočim se je govorilo večeraj in predvečeraj, da misli D'Annunzio pobegniti na aeroplanu nekam v inozemstvo, se zdi, da se je začel pesnik nekoliko obotavljati in da je postal sploh neodločen, odkar mu je odvznilo.

Ljudje, ki so videli pred kratkim »silnega diktatorja«, pravijo, da se je zelo postaral in njegov utrujen in upadel

obraz da je dobil še bolj apatične oblike kot po navadi. Na splošno se kaže zelo molčljivega. Vse to so očitna znamenja hudih skrbi, ki ga morijo v njegovi notranjosti. Teh skrbi mu ne prižadeva toliko vprašanje reške države in njene bodočnosti, kolikor vprašanje, kaj bo z njegovo lastno bodočnostjo. Zdi se namreč, da se D'Annunzio resno boji italijanske vlade, kateri pripisuje — upravičeno ali neupravičeno, to je težko uganiti — namen polastiti se njegove osebe in ga postaviti pod sodbo zaradi veleizdaje, ki jo je počel s tem, da je organiziral oborožen odpor proti svoji lastni vladi in domovini. Se neki drugi zločin je, ki ga ima D'Annunzio na vesti in ki mu tudi zadaja po vsej pravici veliko skrbi. To je zločin očitnega banditizma, ki ga je zagrešil s tem, da je dal razstreliti vse mostove na Rečini, in za katerega bi moral biti le on osebno odgovoren.

D'Annunzijevo položaj je bil predmet dolgih in živahnih razprav na opatijskih sestankih. Nova reška časna vlada, ki jo sestavljajo Grossich, župan Gigante in stotnik Venturi z nekoliko drugih reških prvakov, je napravila od vprašanja o usodi D'Annunzijeve osebe vprašanje čisti nove reške države, ki da ne more nikakor izročiti svojega poveljnika, ker bi se kaj takega protivilo najprvotnejšim čustvom samoljubja. Italijanska vlada je uvaževala to stališče reške vlade in njenih zastopnikov v Opatiji ter je pristala na to, da se prepusti odločitev glede D'Annunzijeve osebe reški vladi sami brez vmešavanja italijanske vlade.

Na podlagi te določbe opatijskega sporazuma se lahko reče, da je D'Annunzio rešen. Lahko bi torej mirno sedel na Reki, le ako bi se hotel umekniti s politične pozornice. Zdi pa se, da se ne more D'Annunzio nikakor udati med nič tebi nič v voljo božjo, tako da bi ne govoril več živ krst o njem. Vendar pa gredo nekako predaleč tisti, ki posklanjajo kaj vere fantastičnim vestem, ki se tudi slišijo in pravijo, da pojde D'Annunzio na Irsko, kjer se misli boriti v vrstah Fenijancev proti Angliji za svobodo in neodvisnost irske dežele.

Najverjetnejše je še in celo gotovo, da je sklenil bivši reški diktator, da se preseli za stalno na Francosko. Kot mesto svojega izgnanstva si je izbral divno letovišče in kopališče Arcachon blizu Bordeauxa. Dasi nima tudi nasproti Franciji popolnoma čiste vesti, se mu vendar zdi, da bo v tej »drugi domovini vsakega človeka« najbolj miren in najbolj brez skrbi, tako da bo nemotežno izvršil svoj namen, ki je napisati obširno zgodovino celega reškega vprašanja.

D'Annunzijevo usoda je torej določena. Tudi njegov sklep, da se ne bo več mešal v reške zadeve, je tudi nelz premenljiv, tako da so brez podlage vse vesti o nekakem tajnem namenu blvskega poveljnika, da izvrši še v zadnjem momentu kak hrupen čin, ki bi znal izmeniti popolnoma sedanji položaj. Vse takšne vesti in tozadevno bojzani imajo svoj izvor v dejstvu, da ni hotel general Caviglija dovoliti D'Annunzijevega vstopu v Opatijo s tem namenom, da bi šel na Reko obiskat svojega očeta. Ravno tako mu je bilo prepovedano, da ne sme imeti absolutno nobenih stikov z reškimi zastopniki, ki so se pogajali z generalom Ferrarim.

Toda ti navidezno važni ukrepi generala Caviglije so le običajne mere previdnosti pretežno formalne naravi.

IZ JUGOSLAVIJE

NOVO JUGOSLOVENSKO MINISTRSTVO SE STAVLJENO

BELGRAD, 1. Dne 28. decembra popoldne je bil Nikola Pašić vrnil prestolonasledniku Aleksandru mandat za sestavo vlade. Aleksander je pri tej priliki opozoril Pašića na težavnost položaja. Nato je bil stotnik regent v stiski z odličnimi parlamentarci, da se žnjim posvetuje o načinu, na kateri bi se rešila nastala kriza. Sledeč je regent zopet pozval Pašića, naj ostavi vlado, in se je Pašić vendar posveščilo izvršiti poverjeno mu nalogo. Demokratiški klub je sklenil, da vstopi v novo vlado. Predsednik konstituantne dr. Ribar, kateri je odsoten, in katerega je bil regent že po vrnitvi mandata za sestavo nove vlade s strani Pašića dne 28. dec. l. l. žel el na posvetovalni je bil brezovjnim potom poklican v Belgrad. Polmenska sestava novega kabineta še ni znana. Gotovo je, da prevzame predsedstvo v novem ministrstvu Nikola Pašić. Dalje se govori o dobro poučenih krogih, da bodo izmed demokratov dr. Kukovec, Kosta Stojanović, Drašković, dr. Križman in Svetozar Pribičević glavni člani nove vlade. Lista ministrov bo jutri uradno razglašena.

Krvavi boji v bosanskih revirjih. Strajkujoči rudarji ustanovili sovjetje?

SARAJEVO, 29. dec. Med stavkujočimi rudarji v bosanskih rudarskih revirjih so se pojavili boljševiški agitatorji, ki so speljali stavko popolnoma na politično polje. To je, v zvezi s proglašeno militarizacijo, povzročilo, da se je vrnilo na delo še večje število rudarjev, zlasti nekomunistov. Komunisti pa so pripravljajo na skrajen odpor.

V Kreki so ustanovili sovjetsko vlado z vsemi funkcijami. Da se izognejo nasilni deložaciji iz rudarskih hiš, ki so državna lastnina, so se sami izselili v sosednje vasi, zlasti v Lipnico in Husinje. Ko se je večeraj popoldne približala Husinji žandarmerijska patrula, so jo spre-

jeli rudarji z revolverjskimi strelji. Ubili so pri tem dva orožnika, tretjega pa smrtno ranili, tako, da je kmalu nato umrl. Alarmirano je bilo vojaštvo, ki je obkloplilo vas in aretiralo okrog 50 rudarjev, med njimi znanega boljševiškega agitatorja Ivkovića. V vasi so našli štiri strojnice in večje število pušk in drugega orožja z veliko zalogo municije.

Tudi Lipnico je obklopilo vojaštvo. Komunisti pa so bili pravočasno obveščeni in so večinoma utekli. Aretiranih je bilo še nekaj nad 30, ki so se udali brez odpora.

Razen v Banjaluki, kjer je stavka še splošna, delajo že v vseh rudnikih, čeprav v zmanjšanem obsegu. V Kreki so nakopali večeraj 15 vagonov, v Mostarju 5, v Zenici 8, v Brezi nad 20. Tu se je vrnilo na delo že nad dve tretjine delavcev. Tudi v Kreki jih dela že 400.

Splošni protestni štrajk v Zagrebu

ZAGREB, 29. dec. Nocoj o polnoči se začne v Zagrebu generalna stavka v znak protesta proti dogodkom v bosanskih rudarskih revirjih ob enem v znak solidarnosti rudarskim pokretom v Bosni in v Sloveniji. Stavka bo trajala 24 ur in bo obsegala vsa podjetja. Edino nastavljeni vodovoda bodo opravljali svoj posel. Policijsko ravnanstvo je za jutri prepovedalo točenje alkoholnih pijač. Casopisi izidejo poprej in v manjšem obsegu, kakor navadno.

Odločen nastop jugoslovenske vlade proti rudarski stavki

ZAGREB, 1. Rudarska stavka ni od vsega početka sem uživala prav nobene popularnosti, ker so vsi sloji občinstva z delavstvom vred prepričani, da bi imela stavka v slučaju, ako bi se zahteval rudarjev ustrežlo, za posledico podražene premoga in vseh industrijskih izdelkov. V obče ni javnost prav nič naklonjena stavkam in sami komunisti so se že večkrat izdali, da s stavkami ne mislijo doseči izboljšanja socialnega položaja delavstva, temveč se dobro zavedajo, da povzročajo tako početje le postopno dražjenje vseh potrebitin in sorazmerno padanje denarne vrednosti. Toda, pravijo, to da je pot, po kateri se davke vlada-joči gospodarski sistem v nemožnost, in to da je zopet način, na kateri bi se dala država sedanjosti najbolj lahko upropasti, češ, temelji te države je ravno vladajoči gospodarski sistem. Stavka rudarjev, že iz gospodarskih razlogov nepopularna, zlasti vsled zimskega časa in z njim združene večje potrebe premoga, izgublja v javnosti zadnjo sled kak simpatije, zopet iz političnih razlogov, ker je pretežna večina jugoslovenskega prebivalstva odločno nasprotna vsakemu poskusu katerekoli stranke ogroziti obstoj jugoslovenske države. Dočim se najboljši politiki v Belgradu trudijo, da sestavijo novo vlado, da združijo v predstavstvu vse sile k pozitivnemu delu, katero edino zamore utrditi edinstvo in dovesti do nostranje uredbe države, proglašajo rudarji stavke in na ta način kajlajo položaj. Ker pa je notranja uredba države prvi pogoj njenega obstoja in glavni temelj njene uveljavljanja nasproti inozemstvu, to poslednje zopet edina pot, po kateri more priti država do ugodnega gospodarskega razvoja v prid vsem slojem prebivalstva, je edinica vlada, da na najodločnejši način udruži vsako gibanje, ki ima za cilj zdrobitve države. In v tem jo podpirajo vsi nekomunistični elementi. Rudarjem so se pridružili samo komunisti. V Zagrebu so proglašali večeraj komunisti 24 urno protestno stavko. Vseled tega ni izšel tudi noben zagrebški list. V obče pa ni prišlo v Zagrebu do znatnejših incidentov. Delavcem nasproti so tudi delodajalci proglasili enodnevni izpor, da na ta način protestirajo proti komunistom. Vlada pa je proglasila nekako izjemno stanje, vsa česar so prepovedani obhodi, shodi in zbiranja in morajo biti zaprte vse hiše že ob 6 večer. Tudi belgradski komunisti so proglašili tridnevno protestno stavko v prilog rudarjem. Na nekem shodu so govorili besede napadali vlado in pozivljali na revolucijo. Ko so pa stopili na ulico, da bi uprizorili javno demonstracijo, jih je razgnala policija, katere je tudi zasledila Delavski dom. Vlada je razpustila vse komunistične organizacije, poltlačila vse komunistične časopise in zaprla glavne osebe. Obenem se naznaja uradno, da se bo postopalo po vsej državi na isti način, ako se komunisti ne premislijo in ne opustijo svoja protidržavna početja. Oglasi, ki so vsepovsod po belgradskih ulicah afiširani, vsebujejo izjemne točke proti komunistom. Ulice so močno zastražene in vojaštvo konsignirano. Do rešnih spopadov dosedaj ni prišlo, za kar gre za sluga sicer energičnemu, toda zmernemu nastopu izvršujočih organov. Pričujejo se, da se položaj v par dneh razčisti in spoznajo komunisti, da je njihovo početje brez izgleda na uspeh.

Mir med Rusijo in Finsko podpisan

HELSINKSFORS, 31. Podpis francoskega besedila mirovne pogodbe med Rusijo in Finsko in izmenjava ratifikacij sta se izvršili večeraj ob 19.

Romunski ne dopušta nikakih pogajanj o Besarabiji

RIM, 1. Kr. romunska legacija zanika potom agencije Stefani vest, ki je bila objavljena na Dunaju in posneta v nekaterih italijanskih listih, o demnevem začetku pogajanj med romunsko in rusko vlado glede povrnitve južnega dela Besarabije v srhu, da se zagotovi obramba Odese. Tudi če bi prišlo nekega dne med Rusijo in Romunsko do sporazuma o mnogih vprašanjih, pri katerih ste prizadeti obe državi, bo Besarabija vedno izključena iz vseh pogajanj, ker je ta stara moldavska pokrajina svečano proglasila svoj sklop, da se povrne k materi Romunski, potem ko se je bila že ločila od Rusije in proglasila svojo neodvisnost.

De Valera se je povrnil na Irsko

NEW YORK, 31. Zasebni tajnik De Valera je izjavil, da se je povrnil na Irsko in da pada irski vstaji novega poleta.

Protiangleško gibanje v Mezopotamiji
BAGDAD, 31. Policijski načelnik v Bagdadu, ki je bil neki angleški častnik, je bil umorjen na sveti večer v eni glavnih ulic mesta. Umor je izvršilo nekoliko neznanih Arabcev. Protiangleško gibanje raste z vsakim dnem.

Senator Lodge za mir z Nemčijo
NEW YORK, 31. Senator Lodge je sestavil resolucijo v prilog sklenitvi miru z Nemčijo.

Nemčija protestira v stvari ljudskega glasovanja v G. Sleziiji

BEROLIN, 31. Nemška mirovna delegacija v Parizu je protestirala večeraj proti sklepom glede ljudskega glasovanja v Zgornji Sleziiji.

Velikanski potres v Argentiniiji

LONDON, 1. »Daily Chronicle« poroča, da so Buenos Ayresa z dne 30. decembra, da so se dogodili novi potresi v Argentiniiji. Dosedaj je 7000 mrtvih in ranjenih in materialna škoda je ogromna.

DR. VLADIMIR RAVNIHAR

Vsem v Jugoslaviji, ki so dobre volje

Konstituenta jugoslavije se je konstituirala, vabila predsedstvo in večina poslancev je položila prisego. Po desetdnevni porodični bolezni. Sedaj pričenja svoje pravo delo: ustavo. Pričenja, ne, le pripravila se, da bi pričela. Vložitvi mora v to še le potrebne sappe, potrebuje odmor, zamuti in potem — v božjem imenu — napravi naskok na — delo. Vse gre s stokanjem, ohl in ahl — pri nas. Drugod tudi — in to je naša tolažba. Pravim, da je to naravni razvoj stvari, razvoj, kakor ga podajajo nastale razmere. Nasprotno, nenanaravno bi bilo, ako bi šlo drugače, razen če naj se zgodi čudež. Napačno bi bilo, ako bi ob tem dejstvu obupavali in zdvajali; prav tako pa bi ne bilo prav, ako bi koga obsajali, razen, ako mu moremo dokazati naravnost dolžno postopanje. Volja, svetovna revolucija, uničenje telesnih in duševnih dobrin, rušenje obstoječega družabnega reda, iz razvalin graditi novo stvarbo — stara pesem, kolikokrat smo jo že zapeli od prvega sem. To je eno. Ali več nego to vpliva na razvoj stvari trdnost konservativnost človeške duše. Ako je že težko, rušiti v koreninjena misljenja, se težje je ustvarjati nova ter z njimi preobraziti ljudsko psiho. In denimo, da se ti je to posrečilo v kakem slučaju pri je novo misljenje z revolucionarno silo butnilo na dan — prav gotovo pride reakcija, ki jo vleče za seboj vsaka revolucija.

Tako in nič drugače je bilo pri nas. Kdor si je mislil, da pojde vse tako, kakor bi bilo namazano, ali kakor si si bil zamislil v svojem idealizmu, tedaj je najmanj, kar ti moremo očitati, da si bil naravnost nedolžno-naiven. Kar tako enostavno se ne ustvarjajo državni organizmi, kakor se premakne lokomotiva z enega na drugi tir; celo pa ne državni organizem, ki je, kakor naš, tako s temelja drugačen, nego so bili prej. Saj to je ravno: bilo jih je več. Vsa te organizmov je živel po svojih zakonih in običajih. Stoletna vzgoja se je prikolavala nanje; po njih si moral uravnati vse svoje življenje, bitje in nehanje, radovolno, pa tudi s silo, če se je zazdelo trojeemu gospodarju. Nakrat, se preden si se prav zavedel, ti je zavesnila svoboda. Začelo se je v očeh, da si videl sama solca. Svoboda si imel, pa nisi umel, kaj početi z njo. Prišel si z njo igrati in — eksperimentirati. Dragi eksperimenti so to bili in marsikateri je ponesrečil. Ljudstvo pa, ki je živel v pričakovanju zemeljskega raja, je postalo razočarano, malodušno, ježno in sovražno. Srdilo se je na nove razmere, zaničevalo prvotne razmere, zaželelo si starih časov ter si celo domisljalo, da je bilo nekdanje vse boljše. Reakcija. Preboleti jo je treba, z vso moralno silo vzdržati se nad vodo. Prokurijem: pride še več takih reakcij, preden se umiri ljudska duša ter usmeri v novih linijah. Ali naj se zaradi tega udamo zdvojenosti in malodušnosti, ali naj izgubimo vero v svojo voljo, v svojo silo, v svojo bodočnost?

Prav dosedanj potek stvari dokazuje, da pojde. Govoriti že smemo o nekakšni urejenosti razmer. Iz prvotnega kaosa se nam kažejo konture državne stavbe, ves organizem je tu, sicer grobo izdelan; treba mu je samo še vladnih duh. Torej slo je, vzlic ogromnim težkotam in na videz nepremostnim oviram. Volitve za konstituinto in zborovanje ustavodajne skupščine, to dejstvo samo po sebi je že velik napredek, da smo ga lahko veselili. Dve leti smo potrebovali do tega momenta. Pač nismo imeli nobenega ženja, nobenega Napoleona, ki bi nas z vsem elanom potegnil kvisku. Bilš smo vsi skupaj diletanti, ki smo se ob ustvarjanju sami morali solati. V daljši smo zrlj cilj, na pot pa so nam dali idealizem, nekaj znanja in izkuštev, črpanih v malih razmerah, pa mnogo dobre volje. Časih je bila volja že pregoščava, hotela je več, nego je mogla storiti; časih pa je zbežala kar za sto let naprej ter hotela čez noč ustvariti nekaj, kar more prinesiti le naravni razvoj v desetletjih.

V mislih imam, kako se je bil nameraval uvesti centralizem. Upravni centralizem, ne politični centralizem, o katerem ne dopuščamo več diskusije. Zakaj, da hočemo enega vladarja, eno vlado, en zakonodajni zbor, en parlament in — če že mora biti — eno vojsko — o tem je za nas debata zaključena. Hočemo, da se na znotraj in na zunanji reprezentiramo kot trdna in nerazrušna enota in celota. Hočemo s svojo gospodarsko in socialno silo imponirati sosedom. Hočemo v njih vzbuđiti respekt — ne pred našim razljajajočim mečem — že pred besedo našo, kadarkoli jo vržemo na mednarodno tehniko. Vse to nam mora dati le politični centralizem. Vsaka druga oblika vladanja bi bila v današnjih časih pogrešna in pogubna, pa naj jo zovemo republiko ali avtonomijo, ali le te gobrašimo federalizem. Le politični centralizem more iz nas napraviti maščevalce koroskega plebsita in st-margheriteke pogodbe in le vamao dejstvo, da tega centralizma nismo bili imeli izvedenega v vseh detaijih, je krivno, da je prišlo do omenjenih narodnih nesreč.

Od političnega ločujem upravni centralizem. Načeloma sem tudi zanj. Na Francoskem so ga bili dobili pred več nego sto leti. Ustvaril ga je genij francoskega naroda. Stijeno se je obnesel in zibalo ne misli na kako izpremembo ter na odpravo departamentov. Toda Francoska je bila že takrat centralistično vladana država, etnično, gospodarsko in kulturno enotna država. Ista uprava zado-

Na Provencalcu kakor Branjanec. Mi pa smo bili pri prevratu razpeti na 10 ali 11 upravnih sistemov, obdarjenih s pravno najrazvitejšimi sistemov. Pa še bi bilo slo, da smo imeli vse pripravljeno za centralistično upravo: ves aparat s potrebnimi itabom upravnih uradnikov, zadostnih prometnih vozov s centralno, brezhibno funkcionirajočo telefonsko in telegrafno mrežo, vse zadovoljujočo zakonodajo. Vsega tega je nedostajalo; zato je pomanjkljivost upravnih sistemov moral sluhirati. Še več: kompromitiral je čisto samo. Škoda pa se je še povečala, ker je ves odjel padel na Srbe, kakor da bi bili oni hoteli tak centralizem. Ob danih razmerah forciirati centralizem, bi se reklo, sliče naletu naravi. Mora nastopiti reakcija in je tudi nastopila, kakor so pokazale pravice minule volitve.

Za danes mora še ostati na našem programu: ugrajevanje decentralizacije. Samo v panogah, ki se v njih brez škode za pokrajinske posebnosti lahko izvede centralna uprava, naj se izvede. Polagoma in brez sile, s ljubeznivostjo in konfiantnostjo. Ljudstvu moramo nove oblike napraviti prikupljive in simpatične ter pustiti gotovo prehodno dobo, da se jim privadi. Vlada — velika umetnost je to.

Pred nekaj časa se je v naši javnosti vnel prepir glede uveljavitve cilicije in erbo-hrvatišice. To je ravno taka stvar. Milijona Slovencev stoji poleg 13 milijonov Srbo-Hrvatov. Samo ob sebi mora priti do tega, da se bo vsak izmed vas skušal perspektivno priučiti erbo-hrvatiščini. Ni treba prav nenehno siliti ali prišikati v to. Je povsem naravna stvar. Kako daleč pa pojde potem naravni razvoj, to mogoče prepusimo bodočnosti. Storitno vse, kar nas more zblaziti, udemčiti v skupni državi, odstranimo pa, kar nas utesa in odvaja v ločeno. Meje enotne države morajo krčiti meje ujedinjenega naroda.

Izgraditev našega državnega organizma ne zahteva od nas nič nemogočega. Sredstev v to nam je vrgla v naročje mila usoda toliko, da nam jih zanje zavajajo sosedje, po številu večji od nas. Nič ne nam tudi ne more odrekati zmoglosti in sposobnosti. Ali bi ne bil smrtki pustiti, ako bi ne samo držali roke križem, ampak pustili, da se izpodkopavajo temelji. Konstitucija nam daje to, kar od nje pričakujemo in zahtevamo: via facti ustanovljeni državi dati pravni temelj. Ta naš bo trden in soliden. Brez zakona naj ne bo državno-političnega življenja. V tem delu naj se zedinijo vsi, ki so dobre volje. Stranka, ki hoče to delo, pa bi je še ne bilo, nosi v sebi vse življensko silo.

Kako naj se uredi naša trgovina osled nastalega novega položaja?

(Iz Postojne.)

Pod tem naslovom je prinesla »Edinost« na uvodnem mestu članek iz peresa Z. K. Clankar se ozira na naš prvi dopis in beležimo z zadovoljstvom, da izraza pisec mnenje, ki se domala strinja z našim. To kaže na zanimanje v trgovskih krogih za naš projekt. Podati hočemo še kajnejšo sliko, v svesti si brez pogojne najne potrebe osnutja takega gospodarskega in političnega važnega podjetja.

Z. g. Z. K. vred smo povsem prepričani, da bi bili sicer odvisni od drugih rodnih nesolidnih trditev, o katerih je znano nam vsem, česa so — zmogljivi. Zato vsi na delo, ker čas je zlato, da ne zamudimo, česar že nismo. Kdor nas rodno čuti, naj napne vse moči, da se strdno v močni organizaciji, da ne damo fašistom mesta v naši sredi. Pokažimo se disciplinarni, ko zahteva tako stvar narod, da bomo imeli pred svetom — kredit. Le tako lahko dosežemo marsikaj. Tako tudi izvoz v in uvoz iz Jugoslavije otmemo tujerodcem. Saj na drugi strani nam itak ne dovoli dostopa.

Strinjamo se popolnoma s Clankarjevim nasvetom, naj bi se trgovci čim prej zbrali po vseh večjih krajih na pogovor. Želeli pa bi tudi, da takoj potem dopišujejo poročila o rezultatu z navedbo izvoljenega poročevalca, ki bi se ob priliki udeležili skupščine, na kateri se bo definitivno sklepalo in to — čim prej! Umejeno, da je pred vsem važen načrt, kako bi prišli do ugodnega rezultata in čimprejše organizacije. Zato smo tudi zaprosili zainteresirane, da se to zadevno izjavijo in izrazijo svoje želje. Kot sedež zadruge smo že izbrali Postojno kot povsem ugoden in praktičen kraj za delokrog zadruge.

Naš načrt je: združitev trgovcev, ki naj bodo udeleženi pri podjetju z deleži po volji in moči. Podjetje bo imelo sledeči delokrog: ustanove naj se spedičija, skladišča z zalogo deželnih pridelkov vseh vrst, moke in drugega, menjalnice na kolodvoru, tovarne stolov, galanterije, pozneje tudi valjni mlin po možnosti, za kar ni ugodnejšega kraja. Na Trst kot središče Julijskih Slovencev v tem pogledu ni misliti ob znanih razmerah, ker si ne želimo žalostne usode Narodnega doma. V Trstu tudi ne bi imeli nikake moči in dvomimo tudi zelo, da bi nam dovolili.

Na tem mestu pa izražamo željo, da se po možnosti ustanovi v Trstu sorodno

podjetje, ki bi preko morja uvažalo tiste nujno potrebne predmete, ki jih moramo dobavljati preko Trsta z našimi prekomernimi sosedji vred.

»Trgovsko izobraževalno društvo« v Trstu etremi torej za istimi cilji kakor mi. Zakaj pa sporoča g. Z. K. o njega intenzivnem delovanju še le sedaj — na našo inicijativo? Če res ne misli na kake zasebne namene, bi mu vendar tega ne bilo treba prikrivati. Končujemo v popolnem uverjenju o ugodnem uspehu.

Dostavek uredništva: Priobčujemo ta dopis v polnem obsegu, da si se nam zaključek zdi nekoliko odložen. S sumničanjem ne smemo razpravljati vprašanje, ki je res življenskega pomena za naš bodoči položaj. Glavno je, da pride do take prepotrebne organizacije. Kje bode sedež in na kakih podlagah naj se zasnove: to naj se določi po temeljnih stvarnih razpravah. In ravno zato želimo, da bi se čim pridneje oglašali zainteresirani krogi s svojimi mnenji. Kdor »narodno čuti« — da rabimo besedo dopisnika — temu moramo verjeti, da pošteno misli za stvar, tudi če je morda drugačnega mnenja, nego kdo drugi. Moramo verjeti, dokler nimamo stvarne podlage za drugačno domnevo.

Proslava božičnih praznikov

Piše: Smiljan.

(Zakasnelo, ker pošte niso poslovale vladne stavke državnih namestnikov.)

Bilo je na Sveti večer 1. 1917. V zadušljivih in nezdravih vojnih barakah v Gornji Radgoni so se davali nalogi na desno in levo, kričalo se je in pehalo bolna in slabotna bitja. Tu je bila namočena »slavna« Sub-Abteilung 97. ga polka (oddelek, ki je čakal na superarbitracijo). Spominjam se, da sem onega dne jutraj za rana šel z nekoliko tistih bednih, bolnih bitij, da jih sprovedem v bližnjo pisarno, od koder so jih poslali v bolnišnico v Radgoni. (Tako delo sem opravljal dan za dnem.) Eden med njimi je bil na pol slep vsled zemlje, ki mu jo je na bojišču granata vrgla v oči. Ta se je opiral na svoja srepavega tovariša, da je mogel iti dalje. Tretji je imel prebito ramo, četrti popolnoma pokvarjeno roko — in tako dalje.

Stopali smo počasi po zmrznjeni poti, sneg pa je sipal in sipal... Daljše veje na bližnjih ograjah so bile polne zledečnega snega, podobne so bile steklenim palicam. Vrane in škinkovci so hodili ključajoč po snegu, davajoč od sebe po kak tužen glas. Hodili smo dalje, dokler nismo dospeli do župne cerkve z visokim zvonom s svetlo kupolo. Gredečo mimo cerkve smo opazili pred njo nosilnico z mrtvaško krsto, med tem, ko so iz cerkve dohajali zvoki orgelj in mrtvaške pesmi. Umrl je bil neki tamošnji prebivalec. Moja skupina se je zaustavila in prekrizala in je v ganotju obrnila pogled na mrtvaško krsto. »Bog vedi, kake misli so poletale po možganih tega sužnja, odtrganega od svojega doma in rodbine?« Krenili smo dalje do pisarne nedaleč od cerkve, kjer sem izročil te nesrečnike.

Odtodi sem se povrnil po isti poti. Mimo mene je bežalo par sani, a potem sem srečal voz, ki ga je vlekla in spremljala dvajsetorica blelih, mršavih in upadlih obrazov. Vprašal sem jih, kam gredo, in odgovorili so mi, da gredo v bližnjo šumo, kopat in sekati čoke za kuhinjo našega odreda. Rekli da so jim, da so »sposobni za tako službo!« Eden njih mi je rekel, da je to »lepa in lahka služba«: sekanje čokov v raztrganih letnih oblekah in tankih srajcah ob 20 stopinj ostre zime! Vsi so bili — kakor so pripovedovali — iz goriške okolišice. A o svojih, ki so bili nekam odvedeni kot begunci, niso vedeli ničesar. Lesnjač!

Sel sem dalje do »svoje« barake. Gredečo mimo skupne kuhinje mi je udaril v nos vonj smrdljive in pokvarjene repe — vsakdanje hrane tega bolnega vojske.

In dospel sem do »svoje« barake. Dolge, ledene stene so segale od vrha barake do zemlje. Koli krassen prizor, če gledaš kaj sličnega naslikanega v topli sobici — ali, koliko bede za stenami lesnjač!

Vstopil sem v barako. Tu je bilo oseb, o katerih so mi rekli, da niso niti za »lahko službo«: oni pa, ki so imeli nekoliko bolj zdrave noge, so hodili sem in tja, da jim ne zmrznejo noge. Drugi pa, ki mi niso imeli nog, so sedeli

drhteli od mraza; tretji, ki se radi boleznih niti dvigniti niso mogli s ležišča, in so imeli morda dovoljenje, da smejo ležati tudi po dnevu, so škrtali z zobmi, ker so bili slabo ali nič pokriti. V baraki je bil mraz kakor zunaj. Vhodna vrata so morala biti (po višjem nalogu) na široko odprta, dočim so bile vratnice vseh stranskih vrat spojene z velikimi železnimi obroči, tako, da je bila med enimi in drugimi odprtina, široka celo ped.

Bilo je popoldne istega dne, ko je nekdo med njimi javil, da se v oddaljeni kotu nahaja nekdo, ki mu je prišlo slabo, oziroma, da so ga nemške »usmiljene« sestre (iz neke grške bolnišnice) hotele poslati v to oddelk, samo da se ga iznebe. Približavši se, smo se uverili, da nam njegovo težko in z ječanjem pomešano sopenje dokazuje, da so mu ure že štete...! Poslali smo po nosilnico in ga odpravili v radgonsko bolnišnico. No, medpotoma je — izdahnul.

Pod večer so začeli odhajati iz barake na »befe« — drug za drugim. Tu se je navadno naštevalo nekoliko — kazni, največ radi tega, ker so nekateri zdravejši zahajali preko tedanje meje na Ogrsko po kruh, da ne pocepaajo od gladi. Pri tem se je nekaj teh revčev iz naše barake zgrudilo v sneg. Odnegli so jih, kakor žival, v barako, oblatene s snegom. Rekli so, da bolujejo na božjasti, da si je bila njihova bolezen v resnici — glad.

O polnoči je bila naša »polnočnica«, pak je vojaštvo smelo k tej cerkveni svečanosti, kar smo tudi storili jaz in mnogo drugih vojakov. Cerkev je bila razsvetljena z električnimi žarnicami, zadonelo so orglje ob vselem pevanju v čast Onega, ki se je na današnji večer rodil za... odrešenje človeštva. Po cerkvi pa se je čulo neprestano kašljanje bolnega vojaštva. Po maši smo se povrnili vsak v svojo barako. Vse je mirno spalo, le tu pa tam si čul kak prestrašen vsklik — posledico vojnih grozot, ki so se morda onim trpinom pojavile v sanjah.

Legel sem. Ali, malo za tem se je začelo javkanje nekega Tržičana, ki je imel službo to noč po baraki. Vprašali smo ga, kaj da je? Odgovoril je, da mu je slabo, a bolan da je že dolgo časa. Če ima kdo čašico konjaka, naj mu jo da! Ker pa tega ni bilo — od kod? — zadovoljil se je z vodo. Naslednje jutro mu je šlo na slabše, tako, da smo tudi tega odpravili v bolnišnico. Ker je bil tega dne Božič, smo vsi ostali v baraki do poludne, a za obed smo dobili, kakor po navadi — smrdljive repe! Jutraj smo čuli čestitke, kakor n. pr.: »Bog nam ne daj nikdar več takega Božiča«, ali pa: »Bole bi bilo, da umremo, nego da bi dočakali še takih praznikov!«

O poludne so prišla za vojaštvo tudi pisma, ki sem jih delil. Med drugim je bila tudi dopisnica, naslovljena na tistega Tržičana, ki se je nahajal v bolnišnici. Poslala mu je je soproga iz Trsta, a pisala mu je po priliki takole:

»Dragi soprog!
Pisal si mi, da nisi dobrega zdravlja; no, nađejam se, da ti je bolje. Tako jaz, kakor tudi sedmero najmlajših malih otrok, smo pri dobrem zdravlju. In da tudi ti vsaj nekoliko proslaviš božične praznike, odtrgali smo si nekoliko od ust, pa ti pošiljamo mal omet.
Pozdrav in poljub.
Tvoja soproga.«

V isti čas nam je došlo sporočilo, da je ta oče sedmero otrok v bolnišnici — umrl in da mu bodo morali tovariši pri pogrebu izkazati zadnje vojaško počestčenje.

Taki in slični slučajji so se dogajali dan na dan ne samo v tej baraki, marveč v vseh barakah tistega nesrečnega oddelka. No, hotel sem omeniti le teh par slučajev, ker so se dogodili povodom božičnih praznikov, ko se peva... in mir ljudem na zemlji!

Med tem, ko so nam na raznih bojišnih zrna iz pušek preblijala srea, in nas sekali šrapneli in granate; plini zastupljali telesa milijencev našega naroda, poginanege proti njegovi volji v ubijalni ogenj — so pa stareji očette rodbin ter oslabljeni sinovi tega naroda umirali in ginjavli po smradnih barakah brez negovanja in hrane...!

Naš Primorec je izkusil mnogo in mnogo, pak je povsem zgrešeno, če Italijani predbacivajo našemu mukotrpnemu narodu, da je bil zaščiten od nezasitega žrela avstrijskega zmaja ter da so bili njihovi bratje proganjani radi nas Jugoslovencev!

je po vsej burji v Ljubec, odkoder je tudi prišal — Pa da ni kaj ukradla, da, pogled je zaklinalo Nikolmo veliko grlo iz dvorišča. — Ne, ni mogla ničesar ukrasti! — Menom se je dobro najedla in napila našega, pak ji ni bilo do ničesar drugega!

— Kako govoriš ti nocoj? Ali ni sveči vožer? — je rekel Nikola, ki je bil že v hiši, in opazalo se je, da se naravnost čuti svoji hčeri. — Prav imaš... V Pekici hiši ni bilo nikdar zlobo in nikdar nismo steli tuji založajev. Naj jih Bog nosi!

— A kje je Stanko? — Ne vem. Zadržal me je menda je legel.

In dalje se ni čulo več, ker so tili menda k božičnim drevesom v drugem krilu hiše.

A njemu tam gori na stopnicah se je od vsega, kar je čul, začela vrteti zavest in toliko da ni padel, in povrnil se je hitro, vzel z mize kristalno steklenico ter zbehal v svojo sobo, da ne bi se v tej čudni noči srečal s kom od njih. Sedel je precej dolgo in nikakor ni mogel zbrati svojih misli. Sedaj mu je gorelo čelo, sedaj ga je pejal mraz; in legel je takoj, čim je začel karkake na stopnicah, in zaspal je v nekoliko poluspanju, ki so se mu v njem čudno mešali dogodki prejšnjega dne. Zdelo se mu je, da vidi ciganko, kako beži po

poti, kako jo premeče burja in kako hiti vedno bolj, da sporoči Madi vse, kar se je dogodilo v Sabljarih. Začel je Madin krič, ko ji je ciganka rekla, da je bila zastoj njena žrtve, in kako da ji je zrušena tudi zadnja naga, pak potem Andjeljin grohoten smeh, od katerega se je vse treslo.

Tedaj se je prebudil od strahu in silal, da je to burja, ki stresa hišo in lomi dreve, ter sedel v postelji ter začel otrtati s sebe obilni pot. Spomnil se je, da ima pod blazino Madino steklenico, vzel jo je in poljubil, nagnil celo k ustam, misleč v polusu, da jo morda ostala vsaj še solza vode, ki je kapala iz njenih prst.

Hotel je vsekakor okužiti od tiste vode, ker se mu je dozevalo, da bi bil potem mirnejši, a tudi Madi da bi bilo lažje, ali steklenica je bila popolnoma suha.

— In kako je šla v taki zimi k vrelcu? Kako je premagala... V Ljubec! Takoj jutraj v Ljubec! — odločil je, premetaje se nemirno.

Ali burja je, kakor v odgovor, s silnim praskom vrgla kos strehe s hiše in kamenite plošče so se z velikim ropotom zrušile v vežo. Sedel je zmnožno, no, ko je čul, da nikdo ne usteja, je legel zopet, si prejšnji nemir da ni več zastutil.

Včasih se mu je dozevalo, da vse to ni resnica, ampak da le sanja v vročici, in vsakokrat je deval ropot na čelo, ki je res gorela kot ogenj,

Domače vesti

Ob Novem letu — malodušnem! Da se nekateri nasinec oprijemlje malodušje. S trpkostjo, skoro ogorčeno zavračajo vsakogar, ki jim opozorja in jih uverja, da vzroka za obupavanje navede, marveč da se ne smemo odreči trdne vere, da bo ljudstvo našo vendarle znalo odbiti nevarnosti, ki bodo — na to moramo biti, seveda, pripravljeni — ogrožale našo pozicijo in naš obstanek. Ceterum censeo tih malodušnecev je: Boste že videli, kako bodo pritiskali na nas, kako bodo poizkušali vsa sredstva zavajanja in terorizma, da bodo naše ljudstvo razmordovali, dušili v njem narodno zavest, mu jemali vsako odprto silo in mu s tem ubijali vsako vero v bodočnost. Je že res. Gotovo bo takih poizkusov. Na to moramo računati in biti pripravljeni. Ali, velika pogreška naših ljudi je, da veliko preveč ugičujejo o tem, kaj bo hotel nasprotnik, dočim na drugi strani veliko premalo razmišljajo, kaj bomo morali hoteli mil Seveda, če bi mi držali roke križem s fatalizmom kakega muslimana in ne bi nič storili za odbijanje takih poizkusov: potem bi bilo res po nas. Ne, prijatelji, mi se moramo pred vsem zavedati, kaj hočemo mi, in biti mora v nas krepke volje za izvajanje tega, kar hočemo. Nasprotnik je nasprotnik — in ker je nasprotnik, bo vedno stremel za tem, da škoduje nasprotniku! Druga ne moremo pričakovati od njega. Drugo vprašanje pa je, je-li v nas krepkih mišic, zdrave krvi, bistre glave in volje in odločnosti, da moremo uspešno zastavljati poti sovražnim nakanam? In mi pravimo s polnim uverjenjem, da bo v nas potrebne materialne in moralne sile za odpor. To uverjenje se nam utrja ravno zadnje čase, ko opazamo, kako se duševnost našega ljudstva — se ve, da je tudi žalostnih izjem — ponesrečuje in poglublja, kako so širi razumevanje za naš nov položaj in potrebe, ki jih prinaša. Jadjkujejo sicer — in to je umljivo — radi razmer. Ljudje stavljajo nasvete — boljše ali slabše, nič ne de. Izpoznavanje svojega položaja je ravno glavni korak do odpora, je znak volje za delo. Čustvovanje našega ljudstva se je pomeznilo. Mari ni tolažilo, ko vidimo, kako je porasla požrtvovalnost v našem ljudstvu za ustvarjanje obrambnih sredstev, posebno gospodarskih in kulturnih! Kdaj se smo bili bežili toliko in tako obilnih darov v narodne svrhe? In to je vsi vrh plasti ljudstva — tudi najsišjih. Oglejte si na pr. nabiranje za tiskovni sklad našega lista. Kje bi bili kdaj poprej toliko in v tako kratkem času nabrali v tak namen? Koliko se danes razpravlja o potrebi organizacije! A to ne samo v ozkem krogu takozvanih »pravnikov«, ampak tudi zunaj na deželi med preprostim ljudstvom. Kako živo se zavzemajo za pripravo in doželo na sejah našega političnega društva za koncentracijo politično, kulturno in gospodarsko! To vse so menda znaki, da naše ljudstvo ne obupuje, marveč da misli na delo za rešitev in ohranitev! Malodušje in na mesto mestu tarna: Glejte, koliko jih je odšlo, saj nas ni več, kaj hočemo še? Res je, da je mnogo našinec — in žalostno je, da marsikdo brez nujne potrebe — odšlo. Živo jih pogrešamo. Ni pa res, da nas ni več, ali da nas je tako malo, da bi bili obojeni v obnemoglost. Se nas je, še. Malodušje presojajo stvari prepovrno, udajajo se v tem pogledu nekaki optični prevari. Vidijo veliko več drugorodcev, ki so jih vrgli semkaj dogodki, pak menijo, da je nas toliko manje. In bo nas zopet še več — če bo naše ljudstvo po delu, ki živi s tem mestom v stikih, posebno gospodarskih, na višini narodne dolžnosti. Ne pozabljajmo, da je snovanje trgovskega mesta vsikdar v veliki meri odvisno od zaledja. A to zaledje je naše tja gori do nemških meja in daleč tja na balkanski polotoki. Zaledječek: Naš položaj je resen, pretesen; čaka jo nas težki boji in nujnostno delo, ali razloga za obupavanje ni. Mesto da jadjujemo, zavijamo roke rokave za klopko in smoteno delo! To pa tem bolj, ker bodo delovali tudi elementi, ki niso v nas, a ki jih ne more prezirati nobena država, ako prav razumeva svojo lastno korist.

Pogreša se Martin Jakšetič, bivši infanterist, 2. stoltnja, polk 27. domobranstva, rojen 26. oktobra 1882. leta v Treptanah št. 23, v Julijski Benečiji. Pisal ni nič od leta 1917. Uvedel je bil 1. 1914. na ruski front. Kdor bi kaj vedel o njem, naj sporoči dobrohotno njegovemu očetu na gori označeni naslov: Treptane, pošta Ilirska Bistrica. Stroški se povrnejo.

Tečaj za angleški, francoski, italijanski, slovenski in nemški jezik ter stenografijo in trgovsko korespondenco se odpre ta teden. Za deco posebni tečaj. Prijave in natančnejša pojasnila vsak dan od 12 do 21 v ulici Giovanni Baccacchio 3, vrata št. 14.

Božičnica. Danes ob 3. uri popoldne se bo vršla Božičnica v dvorani »Delavskega konsumnega društva« pri Sv. Jakobu. — Ker je čisti dobiček namenjen otroškemu vrtcu pri Sv. Jakobu, ni dvoma, da se obširno polnoštevilno vdeležijo prireditve.

Iz tržaškega življenja

Tatovi v mesnici. Včeraj ponoči so vdrl neznan tatovi v mesnico, last Ivana Kocijančiča v ulici vialo XX. settembre št. 89. Iz mesnice so odnesli tatovi 30 kg govejega mesa, 12 kg teletine, več mesarskih nožev in 203 lire v denarju. Tatvina je bilo izvršena v včerajšnji noči od 1. do 2. ure. Lastnik, ki trpi nad 1500 lir škodo, je naznanil tatvino kvesturi.

Polkusen samonar. Preteklo noč okoli 11. ure so pripeljali v tukajšjo mestno bolnišnico 28-letno Ivano Skabar. Omenjena mladenka je imela ljubavno razmerje z nekim vojakom. Ali pretekli večer sta se aprila in se končno stopila. Skabarjeva si je vzela vso to stvar preveč k srcu in spila s samomorilnim namenom precejšnjo količino karkadne kiseline. Ko so jo zapazili njeni starši, so nemudoma pozvali zdravnika rešitve postaje, ki je dal odpeljati Skabarjevo v mestno bolnišnico, kjer

svitala je že mrzla božična zora, a Stanko ni zaspal, ker je bil vedno nemirnejši. Burja je postajala vedno silnejša in treslo se je vse okolo njega, ali ni hotel vstati niti tedaj, ko so že vsi vstali.

Čutil se je tako slabega, kakor da ga je res napadla bolezen, pa tudi zato, ker je hotel odgoditi sastanek z »njimi«, kolikor je le mogče.

Ze od zore je čul neki prišljen in grad smeh, spriču katerega si je mašil usesa, želeč se uveriti, da se Andjelija ne smeje tako. Potem je premisljal, kako bi timprej odšel od tu, da se reši iz grdega položaja, ki se je zapletel vanj in kakrnjega ni pričakoval niti v sanjah.

Ali, vedel je, da v takem vremenu ni možno potovati, ter da mora storiti vse, kolikor more, da bo njegov odhod naveden in tih. Zato je slednji sklenil, da se počaka, ker si ni mogel domisliti nič pametnega čez omega jutra.

Kadar je pogledal skozi okno, je videl silno oblačno zemlje, ki jih je burja povzela viala in dvigala po Raval, a tudi nebo se je napelo. Ni se vedelo, so-li tiste goste in drobne mečinke iz onih oblakov, ki so se razgledali nam Sabljari, ali pa jih je donasla burja iz svojega gnezda: s tistih daljnjih planin, ki so se vpenjale daleč na severu.

(Dalje.)

so jo sprejeli v IX. oddelk. Njeno stanje je zelo nevarno.

Kap jo je zadela. Včeraj popoldne je bil nekdo doma pozvan edravnike rešitve postaje v ulico 58. Franciška Asiškega št. 1, kjer je potrebovala 28-letna Katarina De Anna najas adravnika rešitve postaje. Ko je prišel zdravnik na lico mesta, ni mogel drugega ugotoviti kot pred kratkim nastopil smrt vsled srčne hibe.

Mali tatinski dnevniki. Včeraj ponoči so odprli neznan tatovi železniški voz, ki se je nahajal na postaji pri sv. Andreju, ter odnesli iz njega za 500 lir raznih dragocenih čip. Škodo trpi uprava tukajšnjih železnic.

— leto noč so odnesla nemaz tržaške borabe v Skodju poštne nabralnik. Temu jima bo služila se ne ve.

V lase sta si skočile. Včeraj popoldne je prišla iskat pomoč v mestno bolnišnico 24letna Karmela Gombach, stanujoča v ulici delo Rivo št. 17. Zdravniku je pripovedovala, da se je pripravila radi družinskih razmer z neko Elviro Vicario, stanujoča v ulici della Guardia št. 24. Prišlo je do tako hudode sporenja, da je skočila Vicarijeva vasa razjarjena na Gombachevo ter jo opraskala po obrazu. Zdravnik ji je opral in zavezal rane ter je nato poslal v domačo oskrbo.

Nabili so ga. Preteklo noč okoli 12. ure je prišel iskat pomoč na rešitvo postajo neki Antoj Meszja, stanujoč v ulici delle Scuole nuove št. 22. Meszja je imel po obrazu več manjših in večjih ran. Ne zdravniku vprašanje, kje da je dobil rane, je odgovoril Meszja, da so ga nabili njegovi prijatelji v neki gostilni.

Silvestrov večer... silvestrov večer. Ivanja K... stanujoča v ulici Molino a Vento št. 12 je prav »ljubna« ženica. Med letom pije prav malo alkoholnih pijač; le pri kakem boljšem kosilu popije čisto dobera vipave, da jo spravi v dobro voljo. Ali kaj se hoče! Pridejo veliki prazniki, kakor n. pr. Novo leto in človek si privoči in domaci družbi pijače. Na Silvestrovem večeru je bilo zbrano okoli mize v Kreševičevemu stanovanju precejšnje število gostov moškega in ženskega spola. Tudi so bili in se zabavali medseboj. Eden je povedal eno šalo, ki je povzročila obilo smeha, drugi je povedal drugo, in tako je šel čas naprej. Bilizala se je polnočna ura. Val so jo začelno pričakovali... čakali so na trenutke, ki napoči Novo leto, novo življenje in radost, da si vstopijo dober začetek. Moškini in tu pa tam kak ženski so se svetile oči. Znamenje visokega razpoloženja! Gostom so se čudno zdelo, ko so gledali na to Ivanjo, ki je kar živela v vino v se. Njene prijateljice so jo večkrat opozorile, da naj ne pije toliko. Ali Ivanja jih ni sluhala; pila je vilo no kar kozarec za kozarec. Ali vraga je bila lemla polna. Ko je bila že v »rozah«, je začela plesati po sobi in s tem zabavala celo družbo. Pri plesanju je zgubila ravnotežje in padla na tla. Pri padcu se je močno udarila v teme. Pozvali so nemudoma zdravnika rešitve postaje, ki je dal odpeljati plesalko v mestno bolnišnico.

Živila aprovizacijske komisije

za teden od 2. do 8. januarja 1921.

(Prešicpne se šteje 38 živilske izkaznice)

Na odmerek:

Tesentine: 1/2 kg po 1'90 lir kg;

Riz: 25 dkg po 2'20 lir kg;

Sladkor: 15 dkg po 6'65; sladkor se bo razdeljeval v sredo dne 5. januarja;

Koruzna moka: 40 dkg po 90 stot. kg;

Olje: poljubno po 10 lir liter.

Posostniki ubožniških izkaznic imajo pravico samo do nakupa sladkorja.

Alfred grof Coronini-Cromberg

je bil na političnem polju goriškem svetla zvezda, ki se je žal le prezgodaj utrnula. — Nevšečnosti z mestom so ga naglile, da se je toliko tesneje oklenil Slovencev, katerim se je izrecno prišteval, ter neustrudno deloval za njihove vsestranske koristi. — Sprejel je zastopstvo naroda v deželnem in državnem zboru, kjer je vsled poznanja dejanskih razmer in osebnih stikov v raznih krogih dosegel, da se je marsikatero vprašanje rešilo v našem zmislu in da smo bili obvarovani marsikake krivice, ki nam je pretila.

V deželnem zboru je vodil daljšo abstinenco (neudeležbo) slovenskih poslancev z vidnim uspehom ter pridobil jim pri vladi in nasprotnih ugled, kakoršnega prej niso imeli. — V boju za narodove pravice in koristi je bil neustrašen, neizpros in neodnehljiv; s svojim izgledom je bodril in navduševal tovariše, ki so mu zaupno sledili. Njegov izgled je v drugih bodril in utrjeval pogum ter vzdrževal jih na trnjevi poti političnega dela, katero je stavilo včasih precejšnje zahteve na živce posameznih delavcev.

Zanimal se je za majhne in velike reči v deželi; zato je rad zahajal na ljudske shode, da je prišel z narodom v ožjo dotiko ter iz njegovih ust slisal njegove potrebe in zahteve. Bil je dostopen in priznan nasproti vsakemu, kakor zna biti plemenitaš po vzgoji in po duhu.

Bil je vnet za pravi napredek slovenskega naroda na Goriškem v vsakem oziru; zato je podpiral vse, kar mu je moglo služiti v duševno ali gmotno korist. Bil je dolgoletni odbornik nekdanjega društva »Sloga«, iz katerega je izšlo večinaoma vse tedanje politično življenje na G

države je pokojnik ali sam prišel, ali pridružil se jim, ko so bili pričetki. Njegovo delo v prid narodu je bilo v resnici naporno, vztrajno in vsestransko. S svojimi delovanjem si je zaslužil priznanje in hvalo naroda, kakor malo-liko; zato so sledila mnoga imenovanja častnim občanom po vsi deželi.

Svoj čas se je udeležil kot državni poslanec velikega shoda v Ljubljani, ko se je napravil poskus, da bi se nasprotje med strankami ublažilo in doseglo skupno delovanje v blaginjo naroda. Za tre- notek se je bil namen deloma dosegel. Naj služijo tudi te vrstice v priznanje in časten spomin pokojniku ter mladini v izgled rodoljublja, katero naj posne- ma. Alfreda Coroninija spomin naj bo med nami vedno v časti!

Nesrečni razpor v domači hiši, med Slovenci na Goriškem, je pokojnika bo- lel in žalil ter odvzel mu veselje do na- daljnega dela, ko smo ga silno potrebo- vali. Odtegnil se je javnosti in živel za se; ostal je pa še vedno v prijaznem občejuvanju z ožjimi somišljeniki ter se z njimi rad pogovarjal o usodi slovenske- ga naroda na Goriškem. Na eno uho je že dolga leta slabo slisal; zadnje čase mu je tudi drugo močno odpovedalo; zato je ljubil samoto. — Vojna leta je preživel v Solnogradu. — Ko je prejšnja država razpadla, se je vrnil v Gorico, kjer je preživel mladeniška in možka leta. — Dvakratni lahek mrtvoudni na- pad ga je opomnil na minljivost člo- veskega življenja; v tretje 12. decem- bra mu je srčna kap pretrgala nit življe- nja. — Odlikoval se je po strogi pravi- coljnostnosti; krivice bi ne bil storil bli- njemu za noben denar; blago, plemenito srce ga je kincalo ves čas življenja; verska čut mu je bila globoko zasajena v srce; bil je visoko izobražen in jako razsodnega duha, k čemur so pripomo- gla tudi njegova daljna potovanja; o njegovem umetniškem okusu pričajo njegove zbirke in vrtovi, katere je z ve- seljem urejeval. — Od svojega truda počiva v družinski rakvi v domači ka- peli sv. Ane na Cingrafu, kjer so se nek- kdaj k vsakdanji pobožnosti zbirali go- jenci malega semenišča.

(Gor. Straža.)

Dopisi

Pevski in bralno društvo »Slavec« v Ricmanjih vabi na svoj 2. redni občni zbor, ki se bo vršil dne 16. januarja 1921 ob 3. uri popoldne v društveni »Čitalnici« s sledenim dnevnim redom: 1. Volitev odbora. 2. Poročilo. 3. Raznoretosti. — Ker je po- ročilo odbora z ozirom na društveno delovanje v letu 1919-1920 zelo važno, se pričakuje obilne udeležbe, ne samo s strani društvenikov, ampak tudi vseh drugih vaščanov, ki se zanimajo za dru- štveni napredek, kulturo in nabozbo slovenskega naroda.

Založništvo in spisatelj »Zgodovine Italije« (uči- telj V. Bandelj) sta se z ozirom na sedanje nezno- sne gnotne razmere staršev šolobiskupskih otrok odločila, da znižata ceno knjigi od Lir 4,25 na Lir 3,20 in to na izključno korist slovenskih šol. Zato se slava šolska vodstva vabijo, da poskrbe za nakup potrebnih izštev gorlomenjenih knjige, ka- tera so uspešno uporabljala kot pomožna knjiga od 4. šol. leta dalje. Knjiga je odobrena od Osrednjega urada za nove dežele ter z novembarskim odlokom gen. civ. kom. št. 312/10702 uvedena v slov. ljudske šole Julijske Benečije. Naročila je nasloviti na: »Predsednika odbora za sestavo učnih knjig, g. Dancau-a v Trstu — šola na Vrdeh (Sv. Ivan).«

Iz Cresa (Ali naj gremo med socialiste?) Ja- dransko vprašanje je rešeno. Ali rešeno tako, ka- kor mi nismo pričakovali niti od daleč. Naši tujak- šnji izrazi so kakor pobesneli in izvršujejo nasil- ja. To nasilje so pokazali v razbijanju oken, kri- tanju, razstavljanju vina po kletih, in slednjim s preganjanjem naših duhovnikov z otkov, in celo takih, ki so rojeni na otoku.

Ljudje gledajo vse to na svoje zdrave oči in mi- slijo: mi smo sečeli na svoji domači grudi brez- pravna raja. Samo eno jim ne gre iz glave, a to je misel, kako naj poravnajo račune s krivci na- toliki nesreči? Pri tem jim ni bila zadnja misel, da ne bi ljudje pojdejo kar v trumah med sociali- ste. Ti da se bodo zavzemali za njih, da ne bo- mogli vsakdo delati z njimi, kar ga je volja. Bra- tje, to ne gre. In zakaj? Nismo se tako pod zlo, da bi pričakovali svojo rešitev samo od drugih, ne pa da bi vidimo v sebi čisto drugo, smo po- številu kaj močni. V mestu samem smo v znani- večini, na vaseh pa bi nasprotneke našli na vr- stih, in ni je sile, ko bi nam mogla kar zaviti vr- t, samo da mi ne dopustimo tega. Uverjen sem, da vi sami ne želite tega, da tega ne dopustite nikdar. Ravno zato ne smete med socialiste! Bo- dasto je misliti, da nas samo socialisti morejo rešiti pred preganjanjem in tlačanjem; a še bolj- bedasto bi bilo, če bi mislili, da bodo socialisti branili našo narodno stvar: jezik, šole, narodna društva itd. Socialisti ne poznajo narodnosti, ali točneje rečeno: ne računajo z narodnostjo, ker so internacionalci, to je: stranka, ki zajemlje vsako narodnost, ter vodi tako razredno borbo proti meščanskim stanovem. Pri nas pa je ravno danci- najkvalitnejše narodno vprašanje, ker nam pusti nevarnost, da izgubimo svojo narodnost. In zato ne smemo — kakor ljudje, ki ljubijo svojo na- rodno ime — nikakor preiti pod internacionalno kapo in odnati od borbe za svoje pravice. Te borbe ne morejo voditi za nas socialisti, ker se za take stvari ne trudijo. Reči nam morem celo: vsak naš človek, ki je prešel k socializmu, je za nas izgubljen in nam škoduje več, nego koristi. Ne da bi niti sama opazila tega, ti ljudje pozabljajo na svojo narodnost ter polnijo nasprotne vrste. Socialisti Principja naglašajo sami s ponosom, da so oni več storili za Italijanstvo, nego vse druge nacionalne stranke v naših krajih. In mi jim ne oporekamo tega, ker pri nas se redno dogaja, da tisti, ki je iz našega naroda prešel med socialiste, opušča tudi svoj jezik, a s tem tudi narodnost.

Najli mi uberemo to pot? Nel Pa tu imate še novih razlogov. Vsi mi tozimo, da nam je nirs v Sv. Margheriti zadal ogromno krivico. Kaj bi bilo, če bi mi enostavno presli med socialiste?

Pred vsem bi pokazali pred svetom, da nam ni niti najmanjše do svoje narodnosti. Potem ne bi smeli niti tožiti, da nam je storjena krivica, ko bi tako lahko trgvali s svojo narodnostjo. Naši dru- gorodci bi imeli prav, da bi govorili pred svetom, d anas na otoku nikdar ni bilo, razun redkih pa- stirjev in kolonov.

V to, da bi mi vsi šli med socialiste, ne bi se nikdar dali pogovoriti vsi naši ljudje. A kaj bi sledilo potem? Da bi se naše vrste oslabil, glav- ni naš nasprotnik pa ojačil. Mnogi se bi se dali zasvojitvi radi svojega verskega osveščenja.

moški radi svoje narodne zavesti in minuli tr- dičiji — pak temu vsa ta smelnjavanja? Pomislimo dalje, da nismo sami, ki moramo trpeti nove na- prilike in da bi s takim korakom oslabilili samo- druge Jugoslovane in sebe uničili čim več nas je, bo tudi naša borba števila. Ni daleč čas, ko tudi mi obracunamo z našimi gospodarji, samo držimo se trdno v naših narodnih vrstah. Hitro morajo ne- hati te razmere, ko dela vsakdo z nami, kar ga je volja, ali, ne hodimo nikomur na lim!

Županijski komitejski sodnega okraja, zbrani dne 26. decembra 1920, na občinskem uradu v Komnu, so razmotirali gospodarski položaj okra- ja in so razen drugih sklepov priliči tudi do slede- čega zaključka:

1. Priznava se neobhodna potreba ene enotne kmetijske organizacije za vso Julijsko Benečijo.

2. Pozivljata se »Tržaško kmetijsko društvo« in »Goriško kmetijsko društvo«, da se čimprej zjed- nite v eno kmetijsko združbo.

3. Pozivljata se obe družbi, da se takoj po zje- dinjenju odločijo za izdajanje kmetijskega strokov- nega lista za svoje člane, brez katerega je združba mrtva.

4. Župani se zavzemajo, vpisati občine s števil- nimimi deleži kot člane v kmetijsko združbo in si bodo tudi prizadevali za nabiranje članov v svojih občinah, vedar pa še le takrat, kadar se obe družbi združijo.

Cerkno, Podružnica Ciril in Metoda je priredila minolo nedeljo Miklavžev večer, ki je donesl CM družbi 556 L. V isti namen se je nabralo na evadbi gospoda Premetsteja — davčnega ofici- jala 53 L — gosp. dr. Gruntar pa je naklonil CM družbi 50 L — iz neke sodne poravnave. Denar hrani odbor.

Gospodarstvo

Vesti iz »Tržaške kmetijske družbe«
Ako opazujemo življenje in snovanje človeške družbe po volji, vidimo, da se vsi nje sloji mri- čavo trudijo, da bi se čim prej oporavili od gnot- nih izgub, ki jim je povzročila dolgotrajna vira. Poljedelci, delavci, obrtniki, trgovci in vsi drugi poklici, ki se preživljajo od opravil, nastalih ve- ledne medsebojnega tekovanja teh starih te- meljnih stanov in njihovih potreb vsi se združe- jejo in posvetujejo, kako bi izšli iz te čim ve- šjih gnotnih koristi in v svojo udobnejšo življenja. In to združevanje imenujemo: organizacija. Or- ganizacija je stara, kakor sam človeški rod. Združe- vali in organizovali so se ljudje že v pradavni dobi, ko so se živeli od lova in spravljali nalovljene ži- vali v jame, da bi jih po zimi, ko niso mogli loviti vsled snega in slabega vremena, živeli v božjem miru. Organizovali so se pa zato, da ne bi jim le- nuhi lastnega ali tujega plemena ugrabili s trdom pridobljenega lovkega plena, ali jih drugače gnotno oškodovali. Zdrževali in organizovali so se kasneje tudi v družinskih zadrugah in v svojo skupnega obdelovanja zemlje in skupnega var- nega življenja z delom pridobljenih pridelkov. Zdrževali in organizovali so se pa v tej davni dobi tudi tisti ljudje in tista plemena, ki so hotela živeti od truda sosednjih plemen, s tem, da so jim grabili črde in druge pridelke, ali nalagalo davščine. Zdrževali in organizovali so se kasne- je tudi posamezni stanoviti, da so ljudi sosednjega ali lastnega plemena silili k težkim delom, ali da so od njih čim cenejše kupovali njihove pridelke, a jih prodajali čim dražje v druge kraje. Združe- vali in organizovali so se končno tudi zato, da bi vsilili ljudem lastnega ali tujega plemena svoje misljenje in svoje malike, zahtevajočih obilnih da- ritev. Tako je bila organizacija v svojem temelju nekdaj, in tako je v bistvu tudi še danes, da si v modernih, kulturnih oblikah. Na eni strani izkoris- čanje v svojo nakopičevanja bogatstva, na drugi strani zavarovanje pred izkoriščevanjem, in po- stopni prenos teh bogatstev v prazno malho. Vsa- ka organizacija ima torej svoj končni smoter, in ta je (v katerikoli obliki) vedno le gnotna ko- rist, ki se po večnem pravilu narave dosega nar- uspešnejše potom udruženja, po oni starodavni priložnici: v udruženju je moč.

Organizacija v našem modernejšem smislu se pa začneja, kakor vemo, v srednjeveških obrtnih u- druženjih, se obnavlja in izpopolnjuje v raznih ka- senjih rokodelskih, delavskih in pridobinskih, konsumnih, nabavnih, prodajnih in sličnih zadrug- gah, ter končuje navadno v denarnih in kreditnih organizacijah, ker denar in kredit predstavljata še vedno ono gonilno moč, onega malika, katere- mu se še danes klanja trpeče človeštvo, in ki bi ga rado preobleklo v bolj krščanski obliko.

Vprašamo-li danes različne stanovce po njihovem stanju, vsak se bo pritoževal. Trgovci, da mu tr- govina ne uspeva, in ne daje dovoljnih dobičkov; obrtniki, da je ročno delo predrago in da manjka surovin; ročni in umstveni delavci, da mu je pla- čilo premajhno; kmeti, da se mu pridelki podcenju- jejo in da mora veliko trošiti za gospodarske po- trebine; vsi skupaj pa tarnajo o grozni dragini življenja, valeč krivdo drug na drugega. Ni čudo torej, če se v tej splošni nevolji vsi stanoviti in po- kllici združujejo, da bi čim bolje prodajali svoje izdelke, svoje ročno in umstveno delo, in čim ceneje kupovali, kar jim je potrebno za življenje. Medtem, ko vidimo, da so vsi stanoviti v organiza- ciji silno napredovali, in da krepko uveljavljajo svojo voljo, se poljedelci v naših krajih ni še do- volj pobrli za svoje stanovno udruženje, ki naj bi mu pripomoglo do večje veljave in sodoče- vanja cen njegovega dela in njegovih pridelkov, ter cen gospodarskih potrebščin, ki jih mora toli- drago kupovati.

Sto in stokrat je že slisal in čital o nujni potrebi takega stanovskega udruženja, in ni ga poljedelca, ki ne bi bil prepričan o vsestranski koristi take kmetijske organizacije, in ki ne bi želel nje skoraj- šnje udeležitve.

Bodi nam torej dovoljeno, da mu tudi danes, povodom novega leta izrazimo srčno željo, naj bi se njegova streljenja čim prej uresničila v lastni krepki kmetijski organizaciji.

Kmetijska družba.

O MLEKU.

V »Edinosti« od 5. decembra t. l. je bil objavljen članek o mleku. V tem članku je med ostalim sle- deči stavek: »čim manje masti je v mleku, tem la- žji bo liter mleka« namesto — tem težji bo liter mleka.

K temu članku bi jaz želel dodati še naslednje: Z laktozimetrom se meri specifično težino (gostob) mleka in če se ustanovi, da ima mleko specifično težino izpod 1,029, ali, v kratko rečeno: izpod 29 stopenj, se smatra takšno mleko za dvom- ljivo, t. l., da je najbrže pomešano z vodo. Nikakor ni s tem dokazano, da je mleku voda primešana, ker, kakor že rečeno, mleko je lahko naravno, da- si je njegova spec. težina izpod 29 stopenj. To se dogaja pri mladem mleku prvega, če se živali pasejo, posebno spomlad, če se gonijo, če so bol- ne itd. Seveda je pri merjenju specifične težine paziti tudi na toplino mleka, ker, kolikor je mrazje, toliko večje specifično težino ima; in narobe: kolikor je toplejše, tem manjša je specifična težina. Navadna specifična težina mleka se giblje izmed 29—33 stopenj pri 15° Cel- siusa. Če se tržni kontrolni organ ustanovil nje- ki višjo spec. težino od gori imenovane, potem je opravičen vzeti seboj nekoliko mleka za posku- sni, oziroma na daljne raziskovanje. Na zahtevu

stranke mora kontrolni organ mleko pred stranko zapečatiti in tudi stranki prepustiti en zapečaten vzorec, ki ga mora stranka dati strokovno preis- kati. To mleko se mora na to izročiti zato poobla- ščenim kemikarjem, da ustanove, je-li bila res voda primešana mleku? Še le izjava teh polednih bi imela biti merodajna za sodnika.

Nikakor se pa ne sme strank kaznovati samo na podlagi izjave tržnega nadzornika, čeprav izjava se bazira samo na spec. težini.

To sem hotel raztolmačiti, da se znajo naše bran- jeveke braniti pred samovoljo raznih tržnih or- ganov, ki iz nevednosti, a katerikrat tudi iz zlobe, mučijo in stranjuje nevedne ljudi.

Če pa stranka zahteva, se ji mora plačati vzorec roba, ki ji je bila odvzeta zaradi daljnega razisko- vanja.

Opozorjam, da se zamore dokazati, če je mleko kuhano ali sirovo, ali če je celo posneto, če je mle- ku moka primešana, ali kakšno sredstvo da se mleko poletu dalje časa drži. Seveda vse to zamo- re dokazati strokovnjaki, mod katere ne štejem na- vladnih tržnih nadzornikov.

Ček, živinozdravnik na Voloskem.

Svetka vd. Kjuder

gostilna tobakarna Sv. Ivan-Vrdela-Tim. 1592

vošči vsem svojim klijentom

srečno novo leto

TVRDKA

J. Pipan & C.

(Gracijan in Nice Stepančič)

vošči svojim odjemalcem in prijateljem

srečno novo leto

TRST

ulica Commerciale 5

ŽIVNOSTENSKA BANKA

PODRUŽNICA V TRSTU

Ulica Roma vogal ul. Mazzini. — Lastna palača.

Dolžniška glavica in rezervni zalogi K. C. št. 225,000.000

Izvršuje kulturne vse bančne in menjalnične transakcije.

Uradne ure od 9-13

ŽEPNI KOLEDAR „EDINOSTI“

le izšel

Cena 3.— L. Dobiva se ga v tiskarni Edinost in v knjigarni J. Štoka v Trstu

MALI OGLASI

STEDILNIKE za vzidanje, vsake velikosti, solidno domače delo. Izdeluje in po dogovoru tudi po- stavlja. Izdelovalnica štedilnikov, Kranjec Lu- dovik, Trnovo pri Il. Bistrici. 753

IZGUBILO se je 20 velikih vijakov. Najdilec naj jih prinese proti nagradi na Monte di Servola 635. Tovarna mila ali pa uprava.

PRVA ELEKTRO - MEHANIČNA žaga, za žaganje drvi za kunjavo. Trst, Via Zovenzoni 4. 760

ZGANJARNA F. Pečenko v Trstu, ul. Scala Bel- vedere št. 1, prodaja na drobno in debelo pri- stna vlpavaka vina in teran, razno žganje in sladke mešanice po zmernih cenah. Priporoča se sl. občinstvu. 752

DVE pisarniški moči, moške ali ženske, z lično pisavo se sprejemata takoj. Naslov pri upravi »Edinosti«. 751

PRODAM dobro ohranjen orkestron s štirimi va- ljarji. Cena po dogovoru. Hinko Grabrian. Vi- pava. 747

BATIC JOSIP, krojač v via Navale 29, I. nadst., se priporoča za izdelovanje oblek. Računa po- lovicco manje nego drugi. 755

IZURJENA tiparica, sposobna za vsako pisar- niško delo, zmožna slovenskega, nemškega, fran- coskega, italijanskega ter domača srbo-hrva- škega in angleškega jezika išče primerno služ- be. Naslov pove uprava. 756

URARSKEGA vajenca išče Kranjec Kazimir, urar, Trnovo pri Il. Bistrici. 757

PRODA SE tivalni stroj »Ringschiff«. Scorsola Sv. Peter 20. 759

VEČJA posestva s poslopji in brez teh, v rodo- vitnem kraju Jugoslavije, so na prodaj. Več pove Josip Babič, Rodik hšt. 80, p. Kozina. (737)

KROJACNICA Avgust Stular, ul. S. Francesco D'Assisi št. 34, III. nad. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 395

LEKARNA IN KEMIČNI LABORATORIJ V SE- EANL Ribijske alje prve vrste, kemično preisku- leno. — Sirup R. za šibke in malokrvne otroke. — Kroglice B. za malokrvne ženske. — Švedske kapičice. — Mazilo za gube. (specialiteta). — Praska mast. — Tinktura in obliki za kurja ocesa. — Fluid za živino. — Sestavljen mlečniolaki Krescotel sirup, pripravljen po posebnem re- ceptu, preskušeno zdravilo za pljučne bolezni in katar dihal. — Vskovrstna zdravila in specialiteta za ljudi in živine vedno v zalogi. — Pošilne poljiljave. 592

GOSPODIENA z večletno prakso, večja vseh kontornih poslov, išče primerno službo v mestu ali pa v okolici. Govori slovenski, hrvaški in nemški. Ponudbo pod »Gospodična« na upravo lista. 731

NA NOVO odprto trgovino s pohištvom novim in starim ter z drugimi potrebnimi predmeti pripo- roča za obilen obisk J. Babič, ul. Artisti št. 7, zraven Corsa Vitt. Em. Piazza S. Caterina. Naj- nižje cene. Svoji k svojim. 587

VINOGRADNIKI »Trtnica« Forčić, Komen - Pre- serje prodaja in prejema naročila za cepilneke vsaki dan po najnižjih cenah. Vsako nedeljo v Društveni gostilni, v Rojano (blizu cerkve). (653)

NAZNANJAM slavnemu občinstvu, da sem poleg delavnice odprla tudi salon za izgotovljene zim- ske obleke in letne plašče ter raznovrstne ob- leke. Priporočam se za obilen obisk. A. Mer- molja Rieger, ulica Commerciale 3. 586

RAZGLAS

Na prostovoljni dražbi se prodaja dne 10. januarja 1921. ob 9 uri, v Koprivi pod hšt. 32., posestvo in gostilna. Dražbeni pogoji, zemljiška pola so na ogled pri lastniku.

KOPRIVA, 29. decembra 1920.

(328) Anton Bole.

Povečanja

od 10 L naprej samo v
Fotografskem zavodu DAGUERRE
Corso Vittorio Emanuele št. 39

Ugodna prilika!

Hiša popolnoma v dobrem stanju z lepo in zelo vpljano trgovino mešanega blaga in mlekarne na najbolj promet- nem kraju Notranjske — za podjetnega trgovca, brilantna pozicija — se prodaja s celim inventarjem, odnosno tudi brez njega. Kje pove uprava »Edinosti«.

Slovensko delavsko, obrtniško, konsumno in gospodarsko društvo »Jadrán«

vpisana zadruga z omejenim poročtvom v Trstu, ulica Industria št. 10. (Sv. Jakob) vabi na

25. redni občni zbor

ki se bo vršil
v nedeljo dne 16. januarja ob 15
v društvenih prostorih

DNEVNI RED:

1. Pozdrav predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Odobrenje letnega računa za leto 1920.
5. Volitev odbora.
6. Volitev načelstva.
7. Eventuelni predlogi.

ODBOR.

Ako ob določeni uri ne bi zadosto- valo število udov, se bo vršil občni zbor uro pozneje in bo sklepčen ob vsakem številu članov. (340)

Razpis službe

Županstvo trške občine Ilirska Bistri- ca, razpisuje službo

nočnega čuvaja

Mesečna plača 300 lir — zraven ima lahko tudi poldnevni postranski zaslužek. Služba se odda le trezni in neomade- ževani osebi; nastop službe čimprej!

ILIRSKA BISTRICA, 28. XII. 1920.

Upravitelj:

LICAN.

(335)

(333)

Na prodaj je

lepa urarska trgovina v Jugoslaviji obstanek zasl- guran. Potrebni kapital 800.000 K. Podrobnosti pri Anonični ekspediciji J. SUŠNIK, Maribor Slov. ul. 15.

Brill

Najboljše mazilo za čevlje

Podružnica v Trstu, ul. del Toro št. 10. — Telefon 31-72

Redka prilika!

Veliko posestvo (letovišče) na Štajerskem obstoječe iz 3 velikih hiš, 2 hleva, 1 kozoje, 9 skladišč za trgovino, 2 vinske kleti za upeljano vinsko trgovino, 2 ve- liki stiskalnici za vino, pekarna v hiši, sobe s pohištvom.

3 vrečki kisle vode z vsemi pripravami za polnitev, velika množina stekleno, zabojev, zamaškov itd., vinograd, gozdi, travniki, njive, živina in ves inventar so radi boleznij takoj prodaja za K 1.800.000.

Poizve se pri anoncnem in informac- nem zavodu »Vedež« Maribor, Sloven- ska ulica 6. Telefon 132.

Priložiti znamko za odgovor! (331)

Trgovska hiša v Mariboru

nasproti glavnemu koločvoru, v kateri se že nad 20 let nahaja specerijska trgovina na drobno in debelo, z novozidanimi velikimi skladišči, eno- nadstropnim poslopijem, konjskim hlevom in lepim dvoriščem, se pod ugodnimi pogoji takoj prodaja. Naslov pri upravi. (323)

KRONE plača vedno par cent. več nego vsak drugi — kupec, edinole — **Alojzij Povh**, trgovina Piazza Garibaldi št. 3, tel. 3-29 (prej trg Barriera) (25)

JOSIP STRUCKEL

Trst, vogal Via Nuova - S. Caterina. Velika izbora vsakovrstnega blaga za moške in ženske. — Blago za suknjo, žamet, bahant, svile, etamin ter raznih predmetov za okras oblik. Vse po znižanih konkurenčnih cenah.

PFaff Stroj za šivanje in vezanje pravi nemški vzorci Seldel & Neumann in 'Singer' Gast & Gasser. Trdnja ustanovljen 1. 1873. Bogata zaloga vseh potrebščin. Nehajno delavnica za vsako popraviljanje. **FRANCESCO BEDNAR** Trst, ul. Campanile 19

VELIKO SKLADIŠČE KLOBUKOV

dežnikov, belih in pisanih, žepnih robcev, možkih nogavic itd. K. CVENKEL, Trst, Corso V. E. III. šte. 24.

Zlato in srebrne krone

plačam več kot drugi kupci. **Albert Povh**, urar, Mazzini 46 (291) (v bližini drvenega trga)

CERKVENE ORGLJE

Izdeluje nove piščali in izvršuje vsa popravila po nizki ceni! **Anton Dornič**, Izd. orgel Radovičica (Jugoslavija)

SODA SOLVAY

Rižev škrob - Ultramarin - octova kiselina-Soda v kristalih - Pralna mila - Barve in lake - Glau- berjeva sol - Rafija - Lim za mizarje

Izvoz argentinskega žita dovoljen. Argentinska vlada je vsled zboljšanja nade do dobre žetve sklenila, da se preprovo izvoza za žito razveljavi.

Omejitev uvoza v Braziliji. Braziljska vlada je — da bi delovala proti v zadnjem času nastopivšemu dviganju dolarja in šterline — omejila uvoz blaga in prepovedala uvoz luksuznih predmetov. Braziljska banka je pooblaščen, da jati posojila na blago.

Mandžursko žito za Avstrijo. Dospel je v Trst parnik »Japan« iz Kobe s 7200 ton mandžurske pšenice za Avstrijo.

Argentinska bančna podružnica na Dunaju. Banco garantizador Argentino ustanovi na Dunaju podružnico. Glavna naloga banke bo dovoljevanje kreditov avstrijskim industrijalcem in svrhu nabavljanja surovin v Argentini.

Devin in Divača

Tako smo dospeli do končnega cilja, do Kobrida, kraja nesrečnega imena, radi katerega so ga naglasi z žunkovico, koder si je spal trditi, da je slovenskega izvora in o katerem so slovenski učenci, znani v romanskem in germanskem svetu, celo pisali v tuje liste, da ime ni slovensko, ampak rimsko ali ilirsko, slovensko stremenje pa pobiljati v domačih listih. Šele danes mi je moglo pripiti in do pitice dokazati njegov krasen slovenski izvor. Njegova prava slovenska oblika je Kobrid, ki odgovarja popolnoma imenu in obliki Kobrid in nemški soobliki Kaf-reit ali Karfreit. Pomeni istotako ovinek, tek v loku, ste besedi diti in red po svojem prvotnem pomenu istovetni. Prvotni pomen zaznamo n. pr. iz zloženke spo-red, ki znači, kako bo kaka stvar tekla, izraza kačja red, to je kačja pot ali serpentina in red pri košnji, to je pokosena trava ali pot, ki jo pušča za seboj kosci. Lahko bi tedaj rekli, da je red ženskega spola in kob pridevnik ali pa tudi, da je koba drugi sklon, kar torej Kobrid. Ker pa Kobridi sami odločno trdijo, da njih kraj ni Kobrid, ampak Kobred, to Kobred in se to tako natančno vjema s Kobridjem, ostanimo lepo pri Kobredu. Da se ime v resnici izgovarja Kobred, ampak Kobrid, to je pripisali toliminski izgovorjavi jata. Toliminci imajo pač ilirsko narečje. V tem narečju, silni rednosti sestavljen v slovenski in nepoznanju obeh sestavljajočih besed, vrhu tega predosek, da nam je naša krajevna imena razlagati iz žive slovenske — vse to je povzročilo tragiko tega sedaj nič več nesrečnega imena. Ime Kobred — ovinek je stvarno upravičeno, saj se vije cesta v velikanskem loku od Trnovca okoli Starega vrha v Idriki kot mimo Starega Sela v Breginji oziroma dolino Nadiže. Furlansko nazivanje Kafrit se da razložiti iz slovenske, dočim bi bila obratna razlaga nemogoča. Učenjski hipotetični Kafrit nam sedaj izgine kakor kafa, latinski Caput rectum, ki je gotovo le izmišljotina, pa tudi lahko roma v kak slavenski muzej, ker je doma iz Trsta.

Trpka beseda mi ali v pero na naslov onega sotrudnika sicer častivredne »Goriške Straže«, ki je v par strupenih člankih z največjo frivolnostjo označil razlago Kobrida kot blazno početje. Gosposda, tako se rešujejo pri nas resna vprašanja! Narod prost kruha, naši vodilni narodni publicisti pa mu dajo kamen. To so predvojne metode, ki narodovo dušo ubijajo. Bodi Kobrid opomin našim učenjakom, da se z večjo temeljitostjo in globljim narodnim čutom posvečajo narodnim vprašanjem, vsemu javnemu mnenju pa dokaz, kako malo resnosti je v nas, da znanstvena nadutost ali zaničljiva gesta opravile ravno toliko ali pa še več kot resno prizadevanje skromnejših delavcev. To mora postati čisto drugače.

Kako daleč smo se oddaljili od svoje nekdanje slovenske prvotnosti! Komaj spoznamo še svoj obraz. Da bi te mogel, domovina, vso ponazoriti, izjaviti ti vse skrivnosti nekdanjih časov, da jih izročim potomcem. Ti sama, naša slovenska zemlja, jih veš in skrivajš kakor gora svojo rudo. V garskem smo se pregretili zoper tebe, a tvoji sinovi smo še vedno. Da bi bili vedno bolj in bolj čviljili.

Zapredam se, da je v današnji moji metodi, ki bi jo lahko nazval metodo glasovnega preobražanja, maziški problematičen in nedogajenega ter da jo treba ob uporabi desetkrat preskusiti, če nas vodi do pravih rezultatov. V glasovlju primorske staroslovenske orjemo pač ledino, zato naj bodo globoke naše brazde. Že danes vem, kaj zrase iz nje, že danes smo dospeli do važnega spoznanja, da je naša staroslovensčina nastajala in se razvijala po drugačnih načelih nego so ona, ki vladajo današnji jezik. Neki poseben glasovni red nam je bil na uho, ki ga morda še kdaj obrabljamo, poleg tega pa sta nam Kobrid in Kobred pokazala, da je staroslovensčina ljubila sestavljenke, kar svedoči sicer tudi slovenska osebnost imena Kobrid-slav, Bori-voj in druga, da je vodila tedaj svojo pot jezikovnega razvoja kakor sedanja nemščina po dveh nogah. Kako kortsmonam jo to spoznanje, pokažem v kratkem. Obeta se nam v razglabljanju utarih imen in starega jezika velik razmah. Toda za to so predali političnega lista preozki.

(Konec)

Za tiskovni sklad »Edinosti«

Da se vzbudijo tudi drugi kraji v Istri, darujejo po 10 L: Josip Fortun, Josip Tokan in A. Cunja, vsi v Dekanih, družina Valentini, Dekani 10 L. Fr. Kosmina 10 L; skupno 50 L.

Pri praznovanju godu Ivana Kureta iz Rimanj 90 se je nabralo 34 L. (Darovali so: N. N. 5 L., ker se je zelo veselil, Hrvatč Anton, ker je prevrnil kozarec 2 L. Pregar Ivan, ker se je lojtra zlonila 3 L. Pregar Mirko, ker so mu ovco vkradli 2 L. Nace Iglar, ker ga je dobro žebtal 2 L. Mirko Berdon, ker se ni vedel prekriti 1 L. Žuljan Ciril, ker je zajca na lac vlovil 2 L. Berdon Miha, ker je bilo dosti »šefanov« 1 L. N. N., ker ga glavca boli 1 L. Vatovec Matija, ker se je prevrnil 1 L. Zafra Ivan, ker se je z Rusije vrnil 1 L. Pregar Anton, ker bolje huj 1 L. Komar Veko, ker je s stola padel 1 L. N. N. 1 L. Vatovec Ivan, ker noče bit za mežnarja 1 L. Toffano Pepl, ker je v pone-deljek zaspal 1 L. Kuret Ivan, ker se niso vsi udeležili 2 L. Kuret Ivan, ker bodo dobili kazen 5 L. Kuret Miha, ker je imel polno žepa »fanclov« 1 L. Kuret Miha, ker je imel polno žepa »fanclov« 1 L.) Hrovat 15 L. Slovence sem 25 L. Valeska 10 L. Flego Ljubica, Buzet 2 L. Družina Macarol v počestitev spomina pok. Stefana Pahor 10 L. v isti namen daruje Vida Macarolova 5 L. Družina Macarol v počestitev spomina pok. A. Trobca 10 L.

Krekariji in krekarike nabrali na Silvestrovem tvečeru pri družini Levak 36 L. (Darovali so: Do-let zatu, ker se je lku fajz plesal zavadu 5 L., naš žumne »povzvarjeno harmoniko 7 L., fina in mo-derna plesalka 4 L. Pepl »študenta« zadno 2 L. »Neplesalka 2 L., punca, ki ima črne oči 1 L., mamca zato, ker nas je pogostila s pecivom 2 L., druga mamca 2 L. Dolefova »balarinka« 2 L., da bo o-šeglo, dodaj »kofeterca« 1 L.) Dosedaj izkazanih L. 31.047,89; v današnjem iz-razu L. 191.— Skupno L. 31.238,89.

DAROVİ

Darovi, nabrani za božično svetlovanjske CM podružnice. Darovali so: Perhavec Jakob 30 L.; g. dr. Ferluga 20 L.; po 10 L.: Andrej Ferluga, H. Schmidt, Ivan Stancar, Vek. Plesničar, Andrej Millonig, F. Millonig, J. Pippan & Co., M. Aite, Andrej Urdić, J. Kerza, N. N., C. Stalio, Emilia Petercel, Alojzija Brana, Sabadin; po 7 L.: Terezija Cucok, družina Mikelič, družina Mahnič; po 5 L.: Kristijan Lenardon, Ivan Gradisar, Anton Bak, družina Pahor, Ana Gasperšič, družina Žgur, družina Suban, Justa Suban, Josip Tavčar, A. G. Brusl, Pusan, Fr. Narobe, M. Bole, Colombin & Pontini, Z. A., Zadnik, Josip Furlani, Stefan dr. Trnovac, Kristijan Delak, Sossi Apolonija, Kristjak Kaldassv, A. Živic, Schneider; po 4 L.: Družina Hvala, g. dr. Sedmak, V. Kotir, Marjo Pahor, J. Doygan, A. D., A. Parovel, A. Skrap, Plesničar; po 3 L.: Karl Sossi, Negode, Ivan Trebec; po 2 L.: Dolhar, Sain, Grđić, Dekleva, Abram, Meula, Lokar, Poljak, Skarabod, Furlan, Jurkič, Mirosi, Černic, Ivo Zajec, Benevol, Gregorič, Hvala, Vitez, Simonič, Anton Svab, Francel & Pianovega, Anton Valentini, Jožef Kocjan, Jernej Kocjan, Ant. Stražar, Ivan Fajfar, P. Cepar, Sahar, Anton Peter-senola, M. Jaklič, Silvester Dean, M. Prosen, Vidmar, Aug. Klun, 853, Gerdol, E. Jurčev, Ger-lanc, Jerman; po 1 L.: R. Vekjet, J. Dodič, Piver, A. Meula, Iv. Mihel, stric Makos, A. Vekjet, Fr. Slamič, M. Kocjan, A. Lazar, M. Meula, Bambič, M. Ražen, Jamšek, Lokar, Koglod, Sušelj, Laurica Jurkič, Saražin, A. Vitez, Vidmar, Udovič, M. Skoff, M. Sušmel, Udovič. — M. Buce biškote, Gentili & Krimančich 6 robcov, Strudel 4 pare nogavice, Rauber & Salvadei 6 parov nogavic, Lung. Guly bombone, Tolmice biškote. Z iskreno hvalež-nostjo se zahvaljuje odbor ljubiteljem naše de-ce. Posebna hvala Alojziju Pahor-jem, nač. dr. De-lak in dr. Vadnal, g. Ant. Jaklič-u, preradodarni g. Mitč za darovano. Bog plači!

LISTNICA UREDNIŠTVA

A. J. Javorski, Lstra. Ne moremo priobčiti, ker bi nas cenzura grdo pogledala.

!JUGOSLOVENI!

Zbirajte pridno za »TIS-KOVNI SKLAD EDINOSTI«.

ZASTOPSTVO JUŽNE ŽELEZNICE

Prodaja vozniških listkov iz Logatca za vse postaje južne železnice, v Ju-goslaviji in Nemški Avstriji v potniški pisarni »COSULICH«, Societä Trlestina di Navigazione via Milano 10, pritličje. Agencija želez. vozniških listkov, Via Borsu 2. (187)

KOŽE USNJE

ter vsi v čevljarstvo obrt spadajoči predmeti

ulica Udine št. 49

Priporoča se

(27)

F. CINK

Trgovsko - obrtna zadruga v Trstu

registrirana zadr. z neomejenim jamstvom ul. Pier Luigi da Palestrina št. 4, I. n. sprejema hranilne vloge od 1 dalje.

Navadno vloge obrestuje po 4 1/2 %, večje po dogovoru.

Trgovcem otvara tekoče čekovne račune. - Posoja hranilne puške na dom. - Rentni davek plačuje iz svojega.

Daje posojila po najugodnejših pogojih na knjižbe, na osebno porokstvo, na zastave vred-nostnih listin.

Uradne ure vsak dan izjemši nedelj in praznikov od 8 do 1.

A. De Masi & G. Sferza

Mavricija Wackvitza nasledniki

Trst, ul. Torre bianca 32. Telefon 29-83

Velika izbira majoličnih in železnih pečel znamke »Premier«, ekonom-skih ognjišč in štedilnikov lastnega izdelka, plošč iz litega železa razne velikosti, razneje in cevi za pečel.

Cene zmerne.

(24)

JADRANSKA BANKA

Del. glav. : K 30.000.000. Rezerve K 10.000.000 Belgrad, Celje, Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opa-tija, Sarajevo, Split, Šibenik, TRST, Zadar, Zagreb

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle.

Sprejema vloge na hranilne knjižice ter jih obrestuje po 3 1/2 %, a v bancogiro prometu po 4 %.

Vloge, ki se imajo dvigniti samo proti pred-hodni odpovedi, sprejema po posebno ugodnih pogojih, ki se pogodijo od slučaja do slučaja.

Daje v najem varnostne predale (safes).

Bančni prostori v Trstu se nahajajo: ul. Cassa di Risparmio, ul. S. Nicolo

Telefon : št. 1463, 1793, 2678

Blagajna posluje od 9 do 13

Riunione Adriatica di Sicurtà v Trstu

(Lastna palača).

Ustanovljena leta 1838.

Zavarov. proti škodi, povzročeni po ognju, strel in eksplozijah. Zavarovanja steklenih plošč proti razbitju. Zavarovanja proti tatvini z vlomom. Zavarovanja pošiljatev na morju in po suhem. Zavarovanja zavarovanja v najrazličnejših kombinacijah — Zastopstva v vseh deželnih glavnih mestih in važnejših krajih.

„CROAZIA“

Zavarovalna zadruga v Zagrebu. Ustanovljena leta 1884.

Podružnica v Trstu ul. Lavatolo 1, II. n.

prevzema zavarovanja stavb, pre-mičnih, poljskih pridelkov, sena, slame in živine proti škodi po požarju in strel in zavaruje stekel. šipe proti škodi po razbitju.

Sposobni krajevni zastopniki in akvizito-riji se sprejemajo po najugodnejših pogojih.

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Trstu, Centrala v Ljubljani.

Podružnice:

Celje, Borovlje, Gorica, Saraj., Split, Trst, Maribor Ptuj.

Delniška glavica K 50.000.000. Rezerva K 45.000.000

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice proti 3 1/2 % obrestovanju na žiro-račune proti 3 % obrestovanju. Za na odpoval vezane vloge plača obre-sti po dogovoru. Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne celice.

Tel. št. 5-18. Blagajna je odprta od 9-13.

PELLEGRINO CINCELLI

Trst - ulica Malcanton št. 9 - Trst

(Hiša ustanovljena leta 1828.)

KOŽE in USNJE za ženske in moške.

Box in Chevreux, lak, podlage in vsakevrstni predmeti za čevlje itd.

Vse po ugodnih cenah

Postrežba točna.

ECLA!

Edino mazilo

Edino mazilo

ki ohranjuje usnje in ga vzdržuje mehko.

Skladišče v Trstu, ulica Torre bianca št. 12 - Telefon št. 10

DREOSSI & C.-Trst

Trg Oberdan št. 1.

Brojavke : DREOSSI, Trst.

Poštno hran. račun 11-55

□ □

Telefon : Prodajalna 14-57

Stanovanje 30-11

ZALOGA:

(20)

Železnin, kovin in kuhinjskih potrebščin. — Orodje in poljske potrebščine. — Ogrodje za vrata, okna in pohištvo. — Verige, žebli, železna žica.

Plošče iz litega železa za ognjišča. — Velika zaloga v to stroko spadajoče drobnarije. — Velika zaloga tehnic vseh zistemov.

Nadaljuje se za Sv. Tri Kralje

naša

VELIKA PRODAJA

podaljšana nepreklicno do

8. januarja

Posebni popusti na že označene najnižje cene:

Ženske obleke	20 %	Fotograf. potrebščine in igrače	20 %
Perilo	10 „	Perilo in platno	10 „
Usnjeni in potni predmeti	20 „	Plašči in ovratniki iz kožuhovin	20 „
Blago za moške in ženske		Moško perilo in pletenine	10 „
obleke	10 „	Mila in dišave	20 „
Galanterije in kitaj. srebrnine	20 „	Rokavice, nogavice in robci	10 „
Tkanina in fuštanj	10 „	Dežniki, kape in ovratnice	10 „
Ženski klob., cvetlice in okraški	20 „	Plašči, nepremočljivi plašči in	
Svilenina, baržun in trakovi	10 „	moški klobuki	20 „
Otroške obleke	10 „	Obedne in spalne sohe ter	
Drobnina	10 „	kuhinjska oprava	10 „

(320)

S. ÖHLER & Comp. Succ.

TRST — Corso Vittorio Emanuele III št. 16